

Biblioteka Jagiellońska.

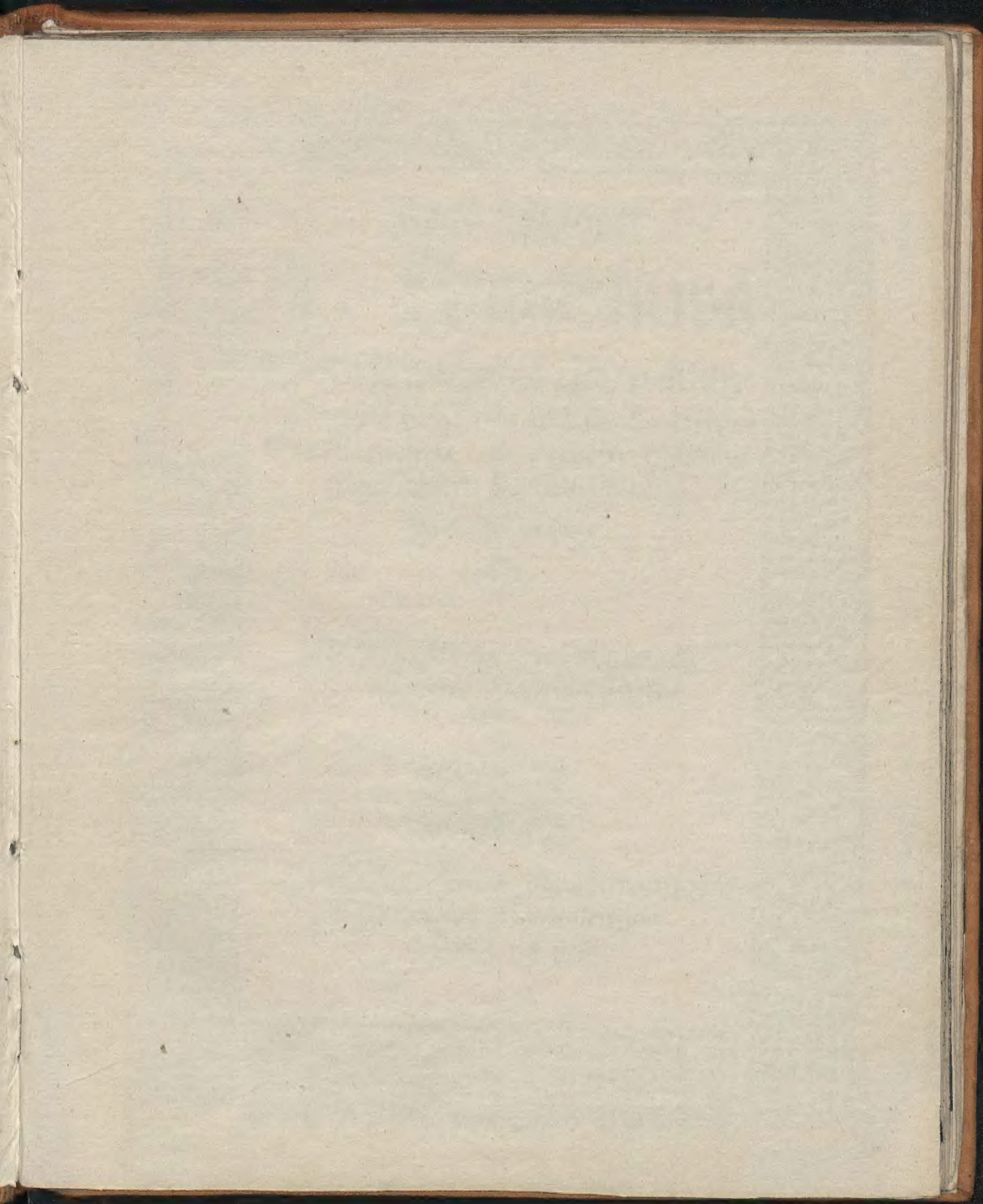
vi. b. 399.

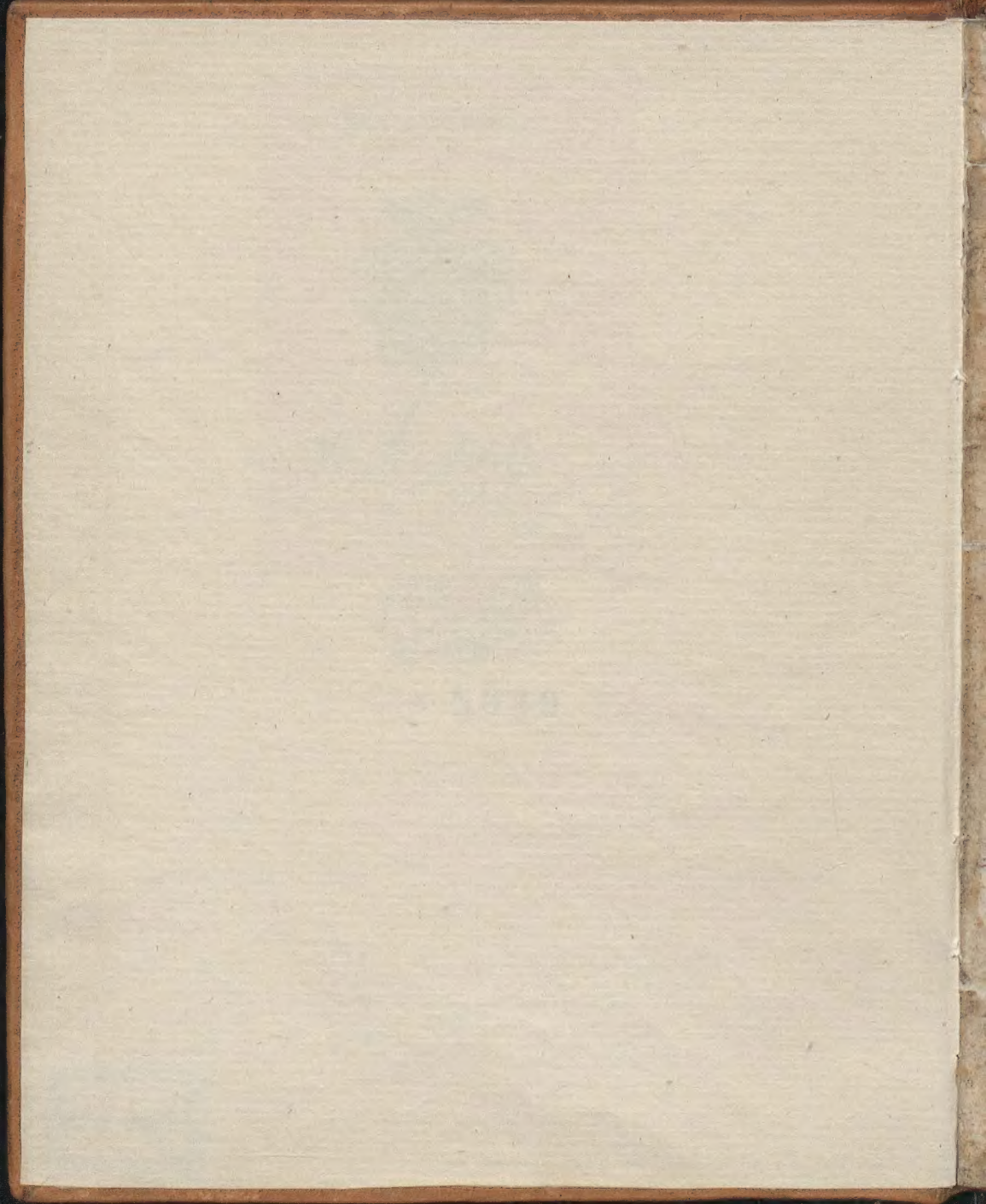

Cim 5049

vi. b. 399.

Jego Wiłości *86*
F. Stanisława

Sokołowskiego / o czci / y chwa-
 le Pána Chrystusa: w Naswietnym
 Sakramencie: na przeciw dzisiey-
 szego wieku błedom / pocie-
 szne Kazanie.

Przez M. Dániela Sigomijsa
 z Lelowa / na Polskie przeto-
 3one.

J W Králowie Drukowano /
 u Wojciecha Kobylńskiego /
 Roku 1590.

BIBLIOTH. UNIV.

146111

D. HIERONYMVS.

Quando in bono opere tempus consumimus/
eminus tempus/et proprium facimus/quod
malicia hominum venditum fuerat.

Cim. Qu. 5049

Sławnemu y Wzżciwe-
mu Pánu Wacławowi Wacławowi-
cowi/ Mieszczaninowi Kráľowskiemu/ Pánu
y dobrodzieiowi łaskáwemu/ zdrowia/ poko-
iu/ łáski/ y wżęgo dobrego/ wiernie
z wmysłu życzę.

N Kzez te chwálebna Otkawe
Bożęgo Ciála/ chodżilifiny
zwykłym obyczáiem/ zá Na-
świerżym Sákrámentem:
támem sie násluchał wiele
blużnierstwa y nátrześania/
częścia z Náświerżę Sá-
krámentu/ częścia z ludzi rich-
torzy temu Náświerżę Sákrámentowi z nabo-
żnym Jozue/ część y chwale powinna y przystoy-
na oddawáia. Bolało mie to/ y radbym był o to
z nimi mowil / y to im wkażal że źle czynia / iedno
iż częśu y mieysca nie było/ przetom dał pokoy. Po
tym przemyślawáiac / iáľoby temu zábieżec/ y iá-
ľiegoby lekářstwa ná to wżęc: nápadłem z przy-
gody ná kazánie Jeg Mósći X. Stánisláwa So-
łóľowskiego Kánoniká Kráľowskiego/ cżleka re-
mi cżáśy zacnego y wżęnego: w ktorým o to z ni-

Iozue 7.

mi czyni/ o com sie ia gniewal : y to im wszystko
 pisze/ com ia miał na myśli. To z pilnością prze-
 czytawszy/ przełożyłem z łacińskiego na Polskie/ a-
 by iesliż nieumieia po łacinie/ po Polsku sobie czy-
 tali/ a czytając wiedzieli/ iako sie na potym zachó-
 wywać/ przeciwko temu Naswietßemu Sakra-
 mentowi: y przeciwko tym/ ktorzy go czca y chwa-
 la. W. M. tedy Pánu y dobrodzieciowi swemu/
 ktorzemu/ iest mi wiadoma starożytna religia/ po-
 bożność/ y miłość ku Pánu Bogu/ y temu wszyst-
 kiemu/ co należy ku pomnożeniu chwały y máie-
 statu Páńskiego : to przypisuię / ofiaruię/ y do rąk
 W. M. oddaie : rozumieiac iż ie W. M. odemnie
 wdzięcznie y láskawie przyiac : y inszym ludziom
 pobożnym a Krześcianßkim wdzielac/ bedzieß ra-
 czył. Z tym W. M. Pánu Bogu/ y iego mocne-
 mu opátrowaniu ze wszystkim domem/ y przeymym
 sercem oddawam.

W. M. powolny słuzebnik

M. Dániel Sigo-
 rius z Łelowa.

Kazanie J. M. F. Sta- nislawa Sokolowskiego / o cęci y chwa- le Pána Chrystusa w Naswiet- szym Sakramencie.

¶ Jedli/y oddali chwałę wšyscy bo-
gacze ziemscy/ przed nim beda pádác/
ktorzy zstępuia do ziemie. Psal: 21.

Nachwalebniejszy y nauro-
czystszy Ciátay Arwie Pána náše-
go Jezusa Chrystusa obchód/ abo
raczej swieto/ y wroczystosc/ dziś
z wielką radością/ y z weselim ob-
chodzimy/ ktorego zupełnym ser-
cem/ z całą ochotą/ y prawdziwą
Pánu Bóggu należącą chwałą/
w nadostojniejszy Sakramen-
cie/ z poktonem ważymy/ y cęćmy.

A toć to iest/ co nam miasto wielkiej bezbożności zadáia sy-
nowie śatánscy/ y przeco nas z Krześcianow bátwochwál-
cami: z ludu Bózego/ ludem niewiernym: z synow Bózych
syny piekła wiecznego bydz woláia: á śęypiac nas dziwnie-
mi przezwiſti/ sami bedac wielšymi dziwy; iuż Artolatras/
chlebochwałcy: iuż Sarcolatras/ ciálomodley: iuż Anthro-
polatras/ głowiekáchwałcy/ nazywáia. Ná cým/ ponie-
waż iákoby grunt nášey sprawy zawisł: y to wšysko/ dzieie

O cześci y chwale Pána Chry:

Isaie 11.

Zach: 13.

sie tu sromocie y tu krzywdzie przenajczystszego y naswietles-
go zlażenia P. J. Christusa y na zelżywość iego swietey y
nieśkalaney oblubienice: niezdato mi sie tak haniebney rze-
czy zannlżeć/ ale owšem o tym wšytkim / nieco dostate-
mie powiedzieć/ samego bo wiem oblubienca winiua: iako-
by on sam tożnice swojej nie był dośc pilnym strożem iako-
by oblubienicy swojej/ w nasprośnięsy duchowney nierza-
dności/ bawochwałstwa/ mowie/ wystepet/ nad dawnych
Prorokow obietnice/ y nad siwe pewne/ a nie omylne wyroki
vpasć dopuścić: iakoby naostatet sam Ociec wšechmoga-
cy/ grob syna swojego/ ktory wedla Izaiasa miał być chwa-
lebný/ taka obrzydnoscia pomazac dopuścić/ przy ktorym ie-
sze y podziś/ ten taki Sakrament/ od wšytkich narodow/
ktore pod Stolicem sa/ y ktore imie P. Christusa na sobie no-
sa/ bywa ofiarowaný y chwalony: abo iakoby zgota nam in-
szego Mesyasa z Izdy iesze czekac trzeba/ ktoryby wedlug
Prorokow/ nie tylko bawany wygubic miał/ ale teź y imio-
na ich/ nie iedno/ aby chwalone nie byly/ ale aby y pamiatka
ich/ miedzy ludźmi nie zostata. Bo iesli Pan Christus swoia
śmiercia/ y powstaniem swym od ymarłych/ nie zmiotego/
inšego pewnie Mesyasa nam z Izdy czekac trzeba/ ktoryby
to zmiot/ y ktoryby od tego plugaństwa winnice swoje prze-
czysćit. Czym wšytkim/ gdyž sie y samego niebieskiego Wy-
ca wielkiej opatrznosci bęsprawie czyni: y P. J. Christusa
opiece/ y staraniu/ ktore ma o swej oblubienicy wrotacza/ y w-
šytká sie wiara Krześcińska sprosnie plugawci: y kościoto-
wi Bożemu te zmaže nieśie / ktora gdyby na nim zostata /
nie mogiby daley bydź oblubienica P. Christusowa: wymy-
tem iakom powiedziat/ z pomoca Boža/ wsta mowiacych
nieprawości zawrzec/ a o oney chwale/ ktora P. J. Christu-
sowi/ w takim Sakramencie bedacemu/ iest powinna/ nie-
co z wiela mieysc zebrałsy/ potrzebnie powiedzieć. Prze-
tożemy tedy napirwey zgoršenia/ y wskazania/ przeciwney

strony/

w Niaswietzłym Sákramencie.

strony: potym wsyſtkie rzecz/ przez prawdziwe/ y iákoby wola-
 ſnie z piſmá ſwíetego/ y wsyſtkie^o porównania náuki ſwie-
 tej/ wzięto wywody/ y poſpolite zdania/ y ktore będąc przez
 ſie ſámé iáſne/ ſámé ſie wydawaia : zwyčajem : y wiecznym
 zezwoleniem ſtárego koſciotá/ wsyſtkie rzecz zámknienmy : á
 náoſtátek przeciwney ſtrony wolániu/ y potwarzom/ ile krot
 koſć czáſu zmieſcie/ odpowiemy : Wam będzie przyſtało/
 przedſiewzięcie náſe/ nabożeńſtwem ſwoim ráutować/ Páná
 Chriſtuſa naprzód z wielkǎ reżiwóſcią w tym Sákramen-
 cie pochwalimy.

O Salutaris hoſtia/řc.

O Zbáwienna opáro.

Z tych co koſciot Boży z tad winowáli/ że częſć/ y chwa-
 le temu Sákramentowi S. czyni/ byli nappierwſzy pogáni/
 áby przynamnię z tad obáżyć ſie moglá rzeczj ſtárożytnoſć :
 ci bowiem z tad ná Krzeſćiány/ te potwarz kładli/ iákoby
 pod oſobá chlebá y winá/ Bachuſa y Cerere chwálić mieli :
 Co iednák mowá nieprzyſtoyna bytá/ od náſeg námiemania
 dáleka. Toż powiedaia y o Amwrodeſie/ żeby tymże ſpoſobem
 mówić miał : ponieważ krzeſćianie bogá ſwe^o/ ktoreg chwa-
 la/ iedzá/ niechże Duſá moia/ iáko on mawia/ z Philozophi
 przeſtaie. Pogánom/ náſládowali w putpoganie Máni-
 cheuſowie. Ktorzy/ gdy rozumieli/ iákoby Ciáta y Krwie
 P. Chriſtuſa/ nie byto w poſwiecdonym chlebie/ y w winie :
 mówili/ żeby Károliey ſięyrc ſtworzenia chwalili/ y z tad ná
 nie nárzekáli/ że ie nieſłuſnie oſkarżaia/ iż oni Stońce chwa-
 la/ ktore byto ſtworzenim/ gdyż y to ſámi w chwaleniu chle-
 bá y winá czynili. A do tego/ iáko z Leoná Papieżá/ może ſie
 obáżyć ſłow Páná Chriſtuſowch wiaſnoſć o Eucharifty
 ſpoćili/ y diſputowác ſie o niey nie wſtydáli : A ſwoy przed-
 ſie bład náſa náuka gruntowali/ tym/ że P. Bog po wſyſt-
 kím ſie roſtátnat/ y on we wſetkich częſćiach ſtworzenia ma
 być chwa-

August:
 lib: 20.
 in Fauſt:
 C. 15.
 & 16.

w Naswietzłym Sacramencie.

był zgola ten pożar. A iesli sie wiec iakie wzniccały iskierki
nającychmiast moza prawdy były tłumione/ aż siero spaliły
one/ktorem teraz świat zapalony gore/pochodnie. Carol-
stadius mowie/ Zwinglius. Oecolampadius. Petrus Mar-
tyr/ Calvinus/ y tych pierwſzy Oycowie. Luther. Philip.
Zus. Wieleſſ/ktorzy iako inſe wſyſtkie/darenego czaſu/bie-
dy niegdy zagubione wznowili: tak y w tej mierze z iadoſci-
nym onym Smokiem/ przeciwno naswietzſzey oblubienicy
Chryſtusowej wſta ſwoie otworzili. Jedni/iz Chryſtusa pana
temu Sacramentowi zgola odieli: dudy iz go z chlebem y
z winem ſpotecznie być wzyli: dudy iz from wzywania nie
ieſt Sacramentem mienili: dudy iz o tym nigdziey żadne-
go roſkazania nie maſz: iz nie dla tego/aby go chwalono po-
ſtanowiono: iz ſamym tylko pozywaniem doſtatecznie wż-
czon ieſt: iz y inſe temu podobne Sacramenta nie ſa takze
chwalone/ a iz podezas na takich mieſcach bywa/ g dzie nie-
przyſtoynie bywa czony y wazony: Czym Chryſtusa Pana
chwalic w tym Sacramencie bronili. Te tedy ſa zgorſzenia/
te przeciwney ſtrony winowania/ te ktorzymi Niebo y ziemia
napelniaia wotania: Ktore iednak malo nie ſame to pokā-
zuia/ iz ten Euchariftyey chwalenia zwycay/ ieſcie byt za
pierwſzych Koſciota czaſow/ktory ondzie zrazu od ſamychze
Pogan y od Żydow wielkie przeſladowanie cierpiat: pokā-
zuie ſie y to iaſnie/co ci maia za przewodniki/ y wodze ſwoie
ktorych naſladowia/ y z ktorzymi ſpolne porozumienie maia.
Pogany/ mowie/ Żydy/ y na ſproſniſzyſze Heretyki. Maia bo-
wiem te wlaſnoſć Heretycy / iz ktore rany niegdy Pogani
Koſciotowi Bożemu żądawali/ to ſami odnawiaia: to ieſt
co w Swietych wzywaniu Julianā naſladowiac (o czym pi-
ſe Cyrillus) iuż przed tym wzywali/ w reliquiach takze ſwie-
tych/ y w wważeniu ich z Eunapiuſem/ktory mawiat/ że ny
Niaſolone Bogi czcimy/ to teraz roz rownie czynia/ y aby ſie
łatwie wydali/ iz y na ich mieſca naſtapili/ y tymze co oni

Apo: 12.

Contra
Julianū.

Cześć i chwale Pana Chri:

duchem bywają miotani. To tedy za tym idzie/ abyśmy
 krótko obaczyli/ któremi fundamenty/ y iakoby filary wspar-
 ty kościot Boży/ prawdziwa Pana Chrystusa oblubienicą/
 ile w tej sprawie/ cześćia tych wstażatula/ cześćia swoje wiąż-
 re/ y całość/ ktemu y niewinność przeciwko Oblubieńcowi
 swemu broni/ y odpor dacie. Co inszego nic nie jest/ iedno do-
 wody same przez sie pewne/ z przyrodzenia swego wiadome/
 y wiary godne/ które przetożmy/ aby sie z nich to okazać mo-
 gło/ że ci którzy Sakrament ten mają w wężciwości/ z Bata-
 wochwałstwem nie mają co czynić: oni zaśie/ którzy sie spro-
 snie z nim obchodzą/ są chwaty y Maiestatu BŻego nie-
 przyiacielni/ y burzycielni gtownymi.

¶ **N**apiernowsy tedy ten fundament/ sam przez sie bedac
 iasny/ niech też bedzie wsem wiadoma prawda: iż Boga
 gdziekolwiekby iedno był/ y w iakieykolwiekby sie okazał po-
 stawie/ chwalić przystoi/ zwłaszczą gdzie pewne y iasne/ a bo-
 skie byłyby ież obecności znaki: okazuje sie to z wiela mieysc
 pisma świętego. Wkazał sie Pan w osobie człowieka/ prze-
 chadzającego sie w raju po chłodzie z południa/ pierwszym
 rodzicom naszym/ Adamowi y Ewie/ którzy z pretkiego strą-
 chu y wężciwości/ pokrili sie. Wkazał sie tenże Pan Abrah-
 amowi oycu wszytkich nas/ w osobie trzech Aniołow w pa-
 dole Mambre/ których gdy trzech wyrzał/ iednemu chwate
 uczynił. Wkazał sie Jakobowi w osobie iemu samemu wiąż-
 domy/ wsparł sie na drabinie/ po której wstępowali An-
 yeli y zstępowali: powstał Jakoby dat mu chwate/ mówiac:
 Prawdziwie Bog jest na mieyscu tym/ a iam niewiedział/ y
 nic inszego tu nie jest/ iedno dom Boży/ a wrota Niebieskie.
 Wkazał sie Moizeszowi w płomieniu ognia z posrodką krzą-
 ku/ któremu on gdy chciał przespiecznie przystąpić/ wstęsał:
 Nie przybliżaj sie sam/ z uoy bocy z nog twoich/ mieysce bo-
 wiem na którym stoisz/ ziemia święta jest. A zakrył Moiz-
 esz twarz swoje/ nieśmiał bowiem poglądać ku panu. Gdy
 sie też

Gene: 3.

Gene: 13.

Gen: 23.

Exo: 3.

w Náswietšym Sákramencie.

nie też miał być wkazać wszyſtkiemu ludowi na gorze Synaj/
we mgle obłoku/ takie roſkazy nie był dat: Zſtańże ty/ y o-
ſtrzeż lud/by ſnadź niechciał przestąpić granic ku widzeniu
pána/ y zginetaby z niego wielka wielkość: Kaptani też kto-
rzy przystępuia ku Panu/ niech ſie poſwieca/ by ich też nie-
pobił; idź do ludu/ a poſwieć ie/ dziś y jutro/ niech popiora
odſienia ſwoie/ a do żon ſwych niech nieprzystępuia/ każdy
ktory bliżej dotknie ſie gory/ niech śmiercią umrze/ choć chto
wiel/ choć dobytek będzie/ nie ma żyć. Reka/ iako złego
cztowieka/ niech ſie nie tyka/ ale kámiennym y pościſi zabicie
go. Tak potym w oney Światnicy ſwietych/ ktora zwa-
no Sancta Sanctorū; tak we mgle kościelney/ gdy ſie była
okażała chwata pańska/ zwykt być chwalon/ y to od onego
ludu/ ktory do wſelkiego bátwochwálſtwa/ z przyrodzenia
był pochobnym. A to prawo takie/ nie tylko ſámey ludzkiej
naturze należało/ ale y wszyſtkiemu ſtworzeniu poſpolite by-
ło. Szedł tenże Pan/ w obłoku y w ſłupie ognistym/ przed
narodem Żydowſkim/ y za tym ono co Dawid bárzo wyſta-
wia/ przyſto. Morze wyſzło/ y rozſtąpiło ſie: Jordan
wſtecz ſie wrócił: Gory radowały ſie/ iak barani/ a pagorki/
iako iágnietá owiec. Cożci ſie ſtáło Morze/ żeſ ſie rozſta-
piło: a tobie Jordanie/ żeſ ſie wſtecz obrocił: Gory rado-
wałyſcie ſie iako barani: a pagorki iako iágnietá owiec.
Od oblicza Pańskiego poruſzyła ſie ziemia/ od oblicza Boga
Jakobowego/ ktory przemienia opokę wieżiorá wodne/ y
ſkáte w ſzrodto wod. Na inſym rownie mieyſcu/ o Niebie
ſamym/ y o wſzyſtkiej ziemi tenże Dawid powiáda: Boże/
mowi: Gdyś chodził przed oblicznoſcią ludu twego/ gdyś
przechodził puſzczá/ ziemia drżała: ábowiem Nieboſá ro-
ſplynety ſie od oblicza Boga Synaj/ od oblicza Boga Izra-
ela. Nicieży tedy mocne prawo będzie/ iż Boga w każdey
oſobie/ y na każdym mieyſcu/ chwálić trzeba/ góſie pewne y
Boſkie iego obecnoſci ſwiadectwa/ y znaki ſa.

Exo: 19.

Pſal: 113.

Pſal: 67.

W cześci y chwale Pána Chri:

Gene:24.

Iob 19.

Iere:14.

Bar: 3.

Ioan: 1.

Rom: 1.

I Drugi spráwy fundáment ten niech będzie/ iž Pan Jezus Christus/ prawdziwym Bogiem y człowiekiem iest. Była tá wiára Křazecia Pátriárchow Abraháma/ ktory posytáiac przedniejšego sluge domu swego / dla szukání zony synowi swemu/ tak mowil: Potož reke twoje/ pod biodro moje/ abym cie obowíazal przysiega przez Boga Tielá y zemie/ ižchys nie brát zony synowi memu/ z corek Chánáney stich/ ktorego w biodrách y ledžwiách nosit / tego Bogiem Tiel á y zemie názywa/ wielka tátemnica. Táž wiára byla w Jobie/ gdy mowil: Wierze/ iž odkupiciel moy žywie/ y w ostateczny dzień powstát mam/ y w cíele mym/ ogladam Boga zbáwiciela mego/ ktorego ogladáć mam/ ia sam/ nie insy/ y ocy moje widzieć go máia. Tá též wiára byla/ wšyť tich Prozorokow: Cžemu iáko przychodzień masz byďž ná zemi/ mowi Jeremiaš/ y iáko podrožny zstepuacy do gospordy. A cžemu masz byďž/ iáko maz/ tulaíac sie tu y owdzie/ y iáko mocarz/ ktory nie moze zbáwić: ále ty w nas iestes pánie / y imie twoje wzywáne iest nád námi/ nie opušežayže nas. Ten iest Bogiem nášym/ mowi Báruch: A nie będzie inny rozumány nádeń / ten wynalazl wšelka droge kárnošci/ y podal ía Jákobowi sludze swoiemu / á Izráelowi kochámkowi swemu: potym ná zemi byl widžian / y z ludžmi obcowat. Tá též wiára Apostolow byla/ y slovo/ mowi s. Jan ciátem státo sie/ y mieštáto w nas/ y widžielisiny chwałe tego/ chwate iáko iednorodzonego od oca/ pełnego łásti y prawdy. Zysytem tego sobie/ mowi s. Páwet/ odcietym byďž od Chřistusa/ dla bráciey mey/ ktorzy mi sa powinni wedlug ciáta/ ktorých Izráelity zowa/ ktorých przysposobie nie iest synowskie/ y chwata/ y testáment/ y dánie zákonu/ y poslušestwo/ y obietnica/ ktorých oycowie / y ktorých iest Christus wedlug ciáta/ ktory iest náde wšyťko Bogiem blo gosláwionym ná wieki/ Amen. Te též wiáre ieden/ Swiety/ Powšechny/ y Apostolski wyznawa/ Kóšciot. Jest tedy

wiára

w Oświeceniowym Sakramencie.

wiarą prawą/mowy wyznanie nasze/ abyśmy wierzyli / y też
wyznawali/ iż Pan nasz Jezus Christus syn Boży/ Bogiem
jest y człowiekiem; Bogiem jest/ z istności oycowskiej/ przed
wieki zrodzony/ a człowiekiem jest/ z istności macierzyńskiej
na ziemi narodzony. Doskonaty Bog/ doskonaty człowiek/
z dusze rozumnej y z ludzkiego ciała będący: równy oycu we-
dług Bóstwa/ mniejszy oycu według człowieczeństwa/ który
choć Bogiem jest y człowiekiem/ nie dwa przedsie/ ale jeden
jest Christus/ jeden zaś/ nie przemienieniem Bóstwa w Cia-
ło/ ale przyiciem człowieczeństwa do Bóstwa. Jednym
zgotą/ nie pomieszaniem istoty/ ale jednością osoby. Bo i-
ako dusza rozumna/ y ciało jednym jest człowiekiem/ tak Bog
y człowiek/ jednym jest Christusem. Dotąd Athanasius: iż
ktoby jednego z tych nie wyznawał/ ten albo Nestorianem/
albo Ebionita/ albo Arianem być musi. Też wiare feroce
wykłada Ireneus w te słowa: By był bowiem człowiek nie
zwyciężył/ nieprzyjaciela ludzkiego/ nieślusnieby był zwycię-
żony nieprzyjacielem. Powtórę zaś/ by był Bog nie dąrował
zbawienia: gruntem nie mieli byśmy go byli: y by był czo-
wiek nie złączył się z Bogiem naszym/ nie mogłby być w-
ześnikiem nieśmiertelności. Trzeba bowiem Pośrednikowi
Bożemu y ludzkiemu być/ przez swoje pospolitowanie z o-
biem/ przywieść obudwu/ do przyjaćielstwa/ y zgody/ y w-
czymie/ aby y Bog przyjął człowieka/ y człowiek oddał się Bo-
gu. Jakim bowiem sposobem/ moglibyśmy być w-ześnikami
tego synowskiego przysposobienia/ gdybyśmy byli przez syna
nie wzięli onego złączenia/ które z nim mamy/ gdyby nam
słowo tego nie użytyło/ które się ciałem stało. A więc po-
tem/ Dla tegoć bowiem słowo Boże stało się człowiekiem/ y
który synem Bożym jest/ synem się stał człowieczym/ złączo-
ny z słowem Bożym/ aby przysposobienie odnowy/ stał się
synem Bożym. Nie moglibyśmy bowiem inaczej nieśka-
żitelności y nieśmiertelności mieć/ gdybyśmy się byli nie-
złączyli.

Symboli
Athana:

Ireneus
lib. 3. Ca:
20. & 21.

O czci y chwale Pána Chři:

złaczyli z nieśkazitelnoscia y z nieśmiertelnoscia. Ale tak
 kożbyśmy ziednoczeni mogli bydź z nieśkazitelnoscia y z nie-
 śmiertelnoscia/ gdyby pierwey nieśkazitelnosc/ y nieśmier-
 telnosc/ nie stala sie byta tym/ czym y my/ aby sie wyniszczyło/
 co byto skazitelnego/ od nieśkazitelnosci/ y to co byto śmier-
 telnego od nieśmiertelnosci/ abyśmy synowskie przysposo-
 bienie odniesli. Oboie pisma swiete o nim swiadczą/ iż be-
 dac cztowiekiem nieurodzinyym/ y cierpieniu podległym/ na-
 osle oslicy rosiadaiaacym/ octem y zotcia był poiony/ mie-
 dzy ludem wzgardzonj/ y aż śmierci podległy: swiadfsa y to/
 iż iest pánem swietym/ y przedziwna rada/ y wrodzinyym po-
 stawa/ y Bogiem mocnym w obtołach przychodzacyym/ y w-
 systkich sedzia/ o tym wsystkic pisma prorokowały. Jako
 bowiem cztowiekiem był/ aby był kuřon/ tak y slowem/ aby
 był uwielbion/ gdzie odpoczywato slowo/ aby mogł bydź ku-
 řon/ nie wężony/ y ukrzyřowany/ y umorzony: zniřczywszy
 zaś cztowieka przez to co zwycięża/ co trzyma w tym/ już po-
 wstaie/ y wzgore bywa wznieřon. Ten tedy syn Boży pa-
 nem naszym bedac/ slowo oycowskie/ y syn cztowieczy/ gd/ z z
 Panny Máriej/ ktora z ludzi miała rodzenie/ y ktora y sama
 była cztowiekiem/ miał według cztowieka rodzenie/ stał sie
 synem cztowieczym. To Ireneus.

¶ Ale tu na tym miejscu trzeba to wiedzieć z oycy swie-
 tymi/ ze wsyřka chwala/ y czeřć/ nie iedney naturze/ albo ia-
 kiej czeřci osoby należy/ ale zupełney personie: bo iako w
 cztowieku/ nie iedno same duře/ nie iedno teř ciato samo wa-
 żymy/ ale wsyřka persone ztořona z duře rozumney/ y z ludz-
 kiego ciata; tak tymże sposobem y w Pánu Chrystusie/ nie
 same nature Bořka/ albo ludzka ważymy/ ale spotem Bo-
 řtwu y Cztowieczeńřtwu/ iednym pochwalenim/ gdyż obie
 dwie naturze czynia iedne persone/ ważymy y čcimy. Čzemu
 podobne iest ono miejsce/ y beda chwalić przed oblicžnoscia
 iego wsyřkic narody ludzkie. X w insym Psalme/ y beda

mu chwa

w Naswietzłym Sakramencie.

mu chwale oddawać / wſzyſcy Królowie ziemſcy / wſyſtkie
narody beda mu ſłużyć : bo wybawił vbogiego od mocarzą /
y vbogiego który pomocnika nie miał. **Ps. Páwł:** Gdy
w wodził pierworodnego ná ſwiat / mowi: **W** ntech mu
chwale daia wſzyſcy Anieli **Boży** / iakoby rzekł / nie iedno ná
ten czas / gdy ſiedziat ná tonie oycowſkim / ani gdy był w po-
ſtaći **Boſkiej** / chwalon był od Anyotow / áley w ten czas / po-
wiada / gdy go w wodził ná ſwiat / to ieſt / przez **Wcielenie** /
iako **S. Oycowie** wykládaiá. **Takiego s. Jan** w żywocie
bedacego / ieſzcze ſam w żywocie mátki ſwey / bedac chwalił / y
niegodnym ſie potym wyznał / áby miał rzemyk trzewiká / ie-
go rozwiązać. **Takiego paſterze** w żłobie / **królowie** w pſclu-
ſkách / **Żwoleńnicy** w łodce / **Apoſtłowie** ná **Niebo** wſtepu-
iacego chwalili: tu **takiemu s. Piotr** mowi: **Panie** odydź
odemnie / bom ia ieſt **człowiek** grzeſny. **Takiego s. Thomas**
Bogiem y pánem ſwym wyznał. **Dobrze** tedy poſtánowiło
dawne **Concilium**: Jeſliby kto nie iedna chwala **czcił y wa-
żył Emańuela** / to ieſt **Bogá y Człowieká** / według czego ſtá-
ło ſie ſłowo **Ciałem** / taki niech będzie przekletym. **Alle y Da-
wid** prawié dobrze: **Wnióſiemy** powiáda do przybytku ie-
go / y chwale oddamy / góſie ſtánely nogi iego.

I Trzeci fundáment ninieſzy ſpráwy ieſt ten: **Boſtwo**
Pána Jezuſa Chriſtuſa / od onego **Człowieczeńſtwá** / które
raz ná ſie przyiał / nigdy ſie nie dzieli. **Bo** ponieważ od **P.**
Bogá / niſt ſie oddzielić álbó odpáść nie może / iedno przez
grzech / á ná iego **Człowieczeńſtwo** nigdy żaden grzech przy-
páść nie mógł / żadna omyłká / ani zmażá wedle onego: przy-
ſto / mowi **Kſiaże** tego ſwiátá / á we mnie nic nie znalazło :
Niepodobna ieſt rzecz / áby kiedy mogło iakie w nim bydź od-
dzielenie álbó oderwanie od **Boſtwá**. **Tegoż** wſz á **Kſiegi**
Madroſci: **Gdy** ſłowo **Boże** ſwiadczy / że **madroſć** **Boża**
nigdziey / ani przy ſmierci onego **człowieká** / w figurze ſprá-
wiedliwego nie opuſcił / ále go od grzeſnych y wyſtepných
wybawi-

Psalm: 71.

Heb: 1,

Luce: 5.

Ioan: 14.

Sap: 10.

O czi y chwale Pána Chři:

wybáwila: y zstapila z nim do dolu / y w więzieniu byla przy nim / dotad až mu przyniosla berto krolewske / y moc y wladza na przeciwn tym / ktorzy go wciázali / y klamce okazala te / ktorzy go lzyli / y wdárowala go iasnošcia wieczna. To mowi pismo s. Bo y cásu smierci ono samo Bostwo / do Pietkow z ducha zstapilo / y moc ciemnošci wiecznych przestomilo / y koštorowy lup ztamtad wynioslo. Tož przy Ciele w Grobie bylo / ktore ie od wfelkiego skázenia obromilo / y po tym tož Cíato cásu žmártwychwstania ožywilo / y iakoby tuk spušežony powtore nápielo / y cíatu duše wlasna przywrocilo. Jáśnie o tym wézyt Jan swietý / mowiac: W tym bywa poznawan Duch Boží: Wfelki Duch / ktory wyznaswa Pána Jezusa Chřistusa / iž w Ciele przyšedl / z Bogá iest: a wfelki Duch / ktory dzieli Pána Jezusa / z Bogá nie iest / y ten iest Antichřistem / o ktorym ešcie slychali / iž przyšedl / y teraz iuž ná swiećie iest. Ale ktož dzieli Pána Chřistusa / iedno ktory rozumie / iž kiedykolwiek može byđz rozdzielone iego Bostwo od Cztowiečeństwa? Dobrze tedy Murzyni przy oney chwale / ktora sie dziele przy podnošeniu tego Sákrámentu / wyznawáia / mowiac: Prawdziwie to iest cíato y kreć Emánuela Boga nášego / Amen. Wierze: Wierze: Wierze / y ninié y ná wieki. A wnetže zátym trzykroć: Wierze / Wierze / Wierze / przydawáia / že Bostwo nie iest oddžielone od Cztowiečeństwa / ani przez godžine / ani przez mgnienie oka.

J Ostatni fundáment ábo twierdza / tey spráwy iest tá: Že pod ossoba Chleba y Wina / zámyka sie prawdziwy y zupełny Pan Chřistus. Pytaš / kto tak wézy: Ten ktory grzechu nie wézyml / y zdráda nieználazla sie w vsćiech iego / ktory iest dróga / prawda / y žywotem; Ktoremu nic nie iest trudnego: ktory glupia wézyml swiátá teğ madiosć: Ktorego slovo y rečá iest wfelchmocna / ktore nas náđ náše poiećie / ale y náđ Anyel / kie vmitowal / y o ktorym ono s. Páwet powiedziat.

1. Ioa. 4.

1. Pe: 2.
Ioan: 6.

w Naswietſzym Sákramencie.

wiedziat. Syn bowiem Boży Pan Jezus Christus / ktory
 wam iest przez nas opowiedany / przez mie / y Sylwaną / y Ty
 moreuską / nie bylo w nim iest / y nie : ale iest / w nim bylo. To
 iest / ktory nigdy nie watpliwie / nie trudnie / nie zmyslnie /
 nie obtudnie nie powiadał / ani wyrzekł / ale ktorego mowa
 ta była / iakiey on swych nauczyl Zwoleńnikow / iest / iest : nie /
 nie : A niezgoda też po prostu / ani ledaiako wezy / ale pod
 cztermi świadkami wiary godnymi / aby iawna była prawda
 trzema mowie Ewangelistami / y czwartym pogańskim Do
 ktorem s. Pawłem : Ktorzy wszystke sprawy tak wykładają.
 Ale gdy wieczerali / wziął P. Jezus Chleb / y przeżegnał go /
 y tamal / y dawał zwoleńnikom swoim / mowiac : Bierście
 a jedzcie / to iest ciało moje / ktore za was bedzie wydane. A
 wziawszy Kielich / dzieki czynil / y dawał im / mowiac : Ta iest
 krew nowego Testamentu / ktora dla was y dla wielu bedzie
 wylana na odpuszczenie grzechow. Ale to świadectwo ta
 kie / ci czterzey zacni meżowie tak wykładają / iż co ieden opu
 ścił / albo nie tak rozdzielnie / y iakoby nie razem powiedziat /
 to drugi (co iednak we wsystkim Ewangelicznym świade
 ctwie widzimy / iż czynia) dokłada / wyklada / rozdzielnie / y
 tacwiey powiada / y podaje / aby sie okazała wselkich podo
 bieństwo / głębszych domyslow / y innych kacerstich zdrać od
 ciała. Gdy bowiem s. Matheus / z s. Markiem słowa Pa
 na Christusowe przelożyli. To iest ciało moje. Ta iest krew
 moja. Tego aby kto nierozumiał / że powiedziano przez po
 dobieństwo / albo iaki głębszy domysł : czego wiec przy testa
 menciech / y przy ostatniey woli / a zwlaszcza gdy sie sprawa
 toczy z opiekunami / y z dziedzicmi / niezwyciężna rzecz bywa /
 iako dzisiejszego wieku wznowiciele coś mārza / tedy s. Lu
 kasz z s. Pawłem / iasnieyszy słow tego testatora wykład przy
 dali / mowiac : Ktore za was bedzie wydane / ktora za was
 bedzie wylana / aby wselkiey watpliwosci była zniesiona
 przyczyną / y sposob.

1. Cor: 1.

2. Cor: 1.

O czei y chwale Pána Chry:

I Wydány iest bowiem za nas Bog y Cztowiek/ dawány bywa y nam Bog y Cztowiek: Wylana iest krew dla nas/ Boga y Cztowieka/ dawana też nam bywa Krew Bogá y Cztowieka.

I Ale przypátrzymy sie / co ono zebranie Páwla s. zacne/ y tego mieysca wyklad powiáda. Otoż poniewaz to iest ciáto to ono / ktore za nas wydane iest/ y tá iest krew ktora iest za nas wylana/ tedy ktokolwiek pożywać będzie chleba/ y będzie pić z kielicha Páńskiego niegodnie/ stánie sie winnym/ nie chleba/ ábo kielicha/ áni figury iákéy ábo podobieństwa/ ále samego Ciáta y Krwie Páńskéy/ ktore sie pod ossobomá chleba y winá zámyka/ ktore on zmázat/ y krew testámentu podeptat/ skád winnym sie stánie zacnego máiestatu/ iáko ten ktory nie rozsádzit Ciáta y Krwie páńskéy od prostego y powsádniego pokármu/ dla czegož sádz sobie pożywa/ y pije/ nie rozcznawáiac Ciáta páńského. Co nád te rzeczy iásnieyszego: Co wyráznieyszego: y co prawdzivyszego mogto bydz powiedziano.

I Jesli dáley botożnieyszego wykladu tych słow potrzebujesz/ sluchay sameg testámentnika/ v s. Jána kserzey testáment swoy wykládáiacego. Ciáto moje prawdzivy iest pokárm: y krew moia prawdzivy napoy. Kto pożywa mego ciáta/ y pije krew moje/ we mnie mieszka/ á ia w nim. Jáko mie poslat žyiacego. oćiec/ y ia žyie dla oycá/ y kto mie pożywa/ y on žyć będzie dla mnie. Ten iest chleb ktory z Niebá zstápit/ nie iáko pożywali oycowie wásy Mánný ná puszeży/ y pomárlá. Kto pożywa tego chleba/ žyć będzie ná wieki. Slysyz we mnie mieszka/ á ia w nim. On tedy iest/ ktory w nas mieszka/ y w ktorým my mieszkamy. Slysyz kto mie pożywa/ będzie žyt dla mnie. On tedy sam bywa pożywan/ y sam ożywia. Slysyz/ ktory z Niebá zstápit. Aliz Bog prawdzivy zstápit/ przecé tego nie mozesz/ wyiarsyz bys chciat bydz Arrianem ábo Ebionita. A do tego ono náleży/ co sie

inaczej

w Niaswietzym Sakramencie.

inaczej rozumie / a niz oni wyttadali. Stowa ktorem ia
wam mowil/ duch y żywot sa : Ciało nie pomoze nic. Nie
izby tu nie byto prawdziwego ciata/ ale iz z duchem y z żywo
tem/ to iest/ z prawdziwym Bogiem ztaczone: iz iako on ży
ie dla Oycá/ tak y my żyjemy dla niego/ iako to dobrze wyttá
da/ Cyrillus. Z ktorych słow/ czyscie zámyka wielki on Zile
larius. O prawdziwości mowie ciata y krwi Pána Chri
stusa/ nie zostalo nic watpliwosci. A ktemu dobrze Cyril
lus Hierozolimski. Poniewaz on tedy w chlebie powiedzial/
y rzekl: To iest ciato moje/ ktoz sie bedzie wazyt watpic o
tym? A poniewaz tak dowodnie sam powiedzial/ to iest
krew moja/ ktoz kiedy watpil/ aby mowic miat/ ze to nie iest
krew iego? On wode kiedyś w wino przemienil w Chanie
Galileyskiej/ ktore gdy ma nieiaka bliskość do krwi/ iacwo
sie w nie przemienia/ a my o onym bedziem rozumiec/ iz iest
malo godnym/ ktoremubysmy wierzyli/ iz wino w krew prze
mienia? On ná ono wesele/ ktorym ztaczone bywala ciata
wezwaní/ nád inšych nádziecie ten cud uczynil/ a my wierzyć
nie bedziem wiecey/ iz on nam tak dárowal ciato y krew swo
ie do pozýwania/ abysmy ie nie mieli bez wšelakiej watpli
wosci pozýwac y brac/ iako ciato y krew iego? Bo w ossó
bie chleba dáie nam ciato/ y w ossobie winá/ dáie nam krew
swoie/ iz gdy przýmiesz/ czutbys w sobie smák ciata y krwi P.
Christusowego/ stawky sie iego ciata y krwi wczesnikiem.
Tak bowiem stawamy sie C. Z. X. J. sferi/ to iest: piastunami
w ciatach nášych P. Christusowemi/ gdy iego ciato y krew
do członkow nášych przýmujemy. A tak podług s. Piotra
stawamy sie towarzyszni natury Boskiej/ aby sie iuz ono zi
scito tu w tym żywocie. A oglada wšelki Czowiek zbawie
nie Boze/ choc pod zastona/ choc w zwierciadle/ choc w Sa
kramencie.

I Dotad gruncy y fundamenty: Z ktorych sam s. Pawel
naypierwky iáśnie zámyka/ iz w tym Sakramencie P. Chri

Ioan: 6.

Lib: 8. de
Trinita:

Cathe: 4.

O cześci y chwale Pána Chri:

stus prawdziwym Bogiem y Cztowiektem ma być chwalon.
Gdyż wſzystkiey chwaty Bożey/ktora Grekowie Latriam zo
wia/to ieſt/ktora właſnie ſamemu Bogu ſłuży/ſa dwie czę
ſci: Wnetrzna mowie/chwata y zwierzchnia: Wnetrzney
chwaty ſa te częſci/wiara/nádzieia/przeciw Pánu Bogu
y bliźniemu miłość/roſtropnoſć y rozſadek tworce/od rze
czy ſtworzonych/ſameg ſiebie doſwiadczenie/cyſtoſć umy
ſłu/obrażonego bliźniego vblagánie. Zwierzchnia chwata
pochodzi z onych częſci: z poſtu/z trzeźwoſci/z wſelákiey
ćieleſney cyſtoſci/z rozeznawánia mieyſc/z czaſow/náwet
z wężſiwoy y z pokorney náſey wſzystkiey poſtawy: Te oboie
częſci chwaty Bożey z tych/ o ktorychſmy powiedzieli fun
damentow wczy Páwet ſ. do tego Sakrámentu ſtoſowác/
y ze wſeláka gicia chwalić/ y to z wielkim wważenim zbá
wienia. Co iſz to tak ieſt/ ábyſmy lepiey obaczili/ ſamego ſ.
Páwla náuki ſluchaymy: Nie możecie powiáda/ Kielichá
Páńſkiego pić/ y kielichá Szatánſkiego. Naprzod bowiem
gdy ſie zchoǳicie do koſciola/ſłyſz iſz ſa miedzy wámi rozni
ce/ y poczeſcić wierze: bo muſſa y kácerſtwá bydź/ áby ktorzy
ſa doſwiadczeni/byli iáwni miedzy wámi. Gdy ſie tedy ſcho
ǳicie w iedno/iużci to nie ieſt wieczerzey páńſkiey wżywác:
kázdy bowiem ſwa wieczerza pierwey bierze ku pożywaniu:
Wiec ieden taknie/á drugi pijánym ieſt. Izaliſ domow nie
macie ná iedzenie y ná picie: czyli koſciotem Bożym gár
ǳicie/á gárdzicie tymi/ktorzy nie máia: Coż wam rzeka:
pochwale was: w tym nie pochwale. A troche niżej. A
przetoż ktoby pożywat chlebá/ y ktoby pił kielich páńſki nie
godnie: winnym ſie ſtánie Ciátá y Krwie Páńſkiey. Niech
ze tedy ſamego ſiebie doſwiadcza cztowiek/ á niech tak z
chlebá onego pożywa/ y z kielichá piie. Ktory bowiem ię y
pię niegodnie/ſad ſobie pożywa y pię/ nie rozſadzáiac ciá
ta páńſkiego. Przeto miedzy wámi wiele niemocnych y cho
rych/ y wiele ich ſpi. Gdybychmy ſie ſamiſ ſadzili/ nie byli

bychmy

..Cor:10.

1. Cor:11.

w Naswietſzym Sakramencie.

bychmy ſadzeni: ale iſz bywamy ſadzeni/ tedy od páná Kará-
ránie odnoſimy/ abyſmy nie zátonełi z ſwiatem. Dla tego
moi brácia/ gdy ſie ſchodźcie ná iedzenie/ ſpotem ſie czękay-
cie. Jeſli kto taknie/ w domu ſie niech náye/ abyſcie ſie ná
ſad nie ſchodźili. Inſe rzeczy gdy przyde/ rozſadze. A to ieſt
ś. Páwtá náuká/ ktora one częſci chwały Bożey/ Pánu Chri-
ſtusowi w Sakramencie będącemu / tym iednak ſpoſobem/
iakoſcie ſłyſeli/ przywołaje/ byleſcie iedno nie glucho ſły-
cháli. Taſ też ieſt náuká ś. Oycow/ tá wſyſtkiego Koſcio-
ła. Którym ábowiem duchem mówi ś. Páwel/ ábo ś. Piotr
tym duchem mówi ś. Auguſtyń/ ś. Chriſtoſtom/ y inſy ſwie-
ci Oycowie. A gdyż wſyſtkich zdánia wylieżać / iedney rze-
czy miárá nie mogtaby znieſć/ ná czterech iedno ſwiádkách
doſtátecznych przeſtánieny/ ná dwu mowie zachodniego/
á dwu wſchodniego Koſciółá Oycách.

I Nappierwſzym tedy ſwiádkiem niech będzie ś. Ambro-
ży/ ktory mówi: Nie máte tedy pytánie/ y przetoż pilnie ſie
przypátrzymy: co to ieſt podnożek? Bo indziej czytamy:
Niebo mi ieſt ſtolica/ á ziemiá podnożkiem nog moich. Ale-
ſmy ziemię niepowinni chwálić/ gdyż ſtworzeniem Bożym
ieſt. Pátrzymy przedſie by zaś Prozoł nie mówił/ że ziemię
mamy chwálić/ ktora Pan Jęzus/ przyiawſzy ciáto/ ná ſie
przyiał. A tak przez podnożek rozumiey my ziemię/ á przez
ziemię/ Ciáto Páná Chriſtusowe/ ktore y dziś w tájemnicách
chwalimy/ y ktore Apoſtolowie w Pánie Jęzusie (iakoſmy
wyżſey powiedzieli) chwalili. Nie ieſt bowiem rozdwoi-
ny Pan Chriſtus / ale iednym ieſt. Ani też gdy go za ſyná
Bożego chwalono/ tego nie przyznawano/ aby ſie národzić
z Dſiewice Máriej nie miał.

I Drugi S. Auguſtyń/ ktory toż rownie mieyſce rozbie-
ráiac/ y te ſłowa wvážáiac / mówi. A chwátcie podnożek
nog iego/ bo ieſt ſwiety. Co mamy chwálić? podnożek nog
iego. To co ieſt pod nogami / to zowiemy podnożkiem/ á

Ambro:
lib: 3. de
Spir: ſcto.
Ca: 12.

Auguſt: ii
Pfal: 98.

O czci y chwale Pána Chri:

Grekowie *ἡ γῆ*. Látinnicy záse *Scabellum* / a me-
 ktorzy *Suppedaneum*. Ale obázcie bráčia / co nam kaže
 chwálíc. Ná infym mleyseu písno mowi: Niebo mi iest
 stolica / a ziemiá podnožkiem nog moich. Toč nam ziemie
 kaže chwálíc / bo ná drugim mleyseu rzekł / iż iest podnožkiem
 nog Božych. Liátož wždy ziemiá bedziem chwálíc / gdy iá-
 snie písno mowi. Pána Boga twego bedziess chwálit / a tu
 mowi: Chwalcie podnožek nog iego: y wstádáiac mi co
 iest távká nog iego / mowi: Ziemiá iest podnožkiem nog mo-
 ich. Trudná to ná mie / y niewiem / zá co sie viac / bo sie boie
 chwálíc ziemie / by mie nie potepil ten / ktory stworzył Ties-
 bo y Ziemie. A záž boie sie nie chwálíc podnožká Pána mo-
 iego / gdyž mi Psalm powiáda: Chwalcie podnožek nog ie-
 go / y gdy iá pytam / co by to byt zá podnožek nog iego / po-
 wiáda mi písno s. Ziemiá podnožkiem iest nog moich. A
 tak niewiedziéc czego sie chwyć / obrácam sie do P. Chry-
 stusa / bo tu samego szukám / y znáydnie / iáko krom obrázy /
 može byt chwáloná ziemiá / y bez obrázy podnožek nog ie-
 go. Przysiat bowiem z ziemie ziemie / bo ciáto z ziemie iest / y
 z ciáta Pánný Máriey Ciáto wziát. Liž w tym Cieletu cho-
 dził / y to samo ciáto / ná požywánie dla zbáwiená nam dat:
 a žaden teg Ciáta nie požywa / dožadby go nie chwálit; y iuž
 sie ználázto iáko by sie chwálit podnožek nog páńskich: y nie
 iedno nie grzeszymy chwalac / ale grzeszymy nie chwalac. Ale
 izalž ciáto ožywia: sam Pan powiedziát / gdy o tymž zále-
 cáni tey to ziemie mowi: Duch iest ktory ožywia / a ciáto
 namniemy nieużyteczné. A przetož / iákieykolwiek ziemi ná-
 chylaš gtowe swoje / y przed ná wpadáš / nie iáko ziemie v-
 pátruy / ale onego swietego / ktorego nog podnožkiem iest /
 ktora chwális: dla niego iá bowiem chwális: przetož y tu
 przydat: Chwalcie podnožek nog iego / bo swiety iest.

Ze wschodnich S. Chrysoštom: To ciáto / mowi / we-
 žtobie vezčili Krolowie / y mežowie bezbožni / y grubi / obie-
 chawšy

Chrysof.
 Hom: 24.
 in prior:
 ad Cor.

w Náswieſzym Sakramencie.

charoſy daleka droge / z boiaźnią y z stráchem wielkim chwali-
 lili. Naśláduymyſz tedy przynamniemy ten lud gruby / my /
 ktorzyſmy Nieſzczány Niebieſkami. Oni bowiem / gdy ten
 zlob y máły domek iedno / á nie z tych rzeczy ktore ty widziſz /
 widzieli: z wielka przyſtapili wezciwoſcia y z stráchem. Ty
 zaś niewezłobie tym / ále ná oltarzu / nie Twieſiaſte ktora by
 ná reſtách piáſtowátá / ále Káptaná obecnego / y ducha hoy
 nie ſie rozchodzącego ná oſiara / widziſz. Nie pátrzyſz też
 ná proſte / iáko oni / ciáto: ále y ná iego wſzechmocnoſć / y
 wſyſtek poznawaſz rzad / y o wſyſtkim z tych rzeczy / ktore ſie
 przezeń ſtáły wieſz / y pilnie ieſtes we wſyſtkim poſwiecony.
 Wzbudźmy ſie tedy / y leſaymy ſie / y wiekſza / niź oni grubi lu-
 dzie / po ſobie okáżymy pobożnoſć / byſmy zaś po proſtu / y
 oſiabyſz / przyſtepuiać: wiekſzego kárania ſobie nie przyczy-
 niali. A téż to mowie / nie ábyſmy przyſtepować nie mieli /
 ále ábyſmy wporne nie przyſtepowáli.

¶ A ná inſym mieyſcu tenże ſ. Chriſoſtom: Przez ten
 czas / y Anyeli przy Káptanie ſiedza / y Niebieſkie wſyſtkie
 Moc y ſyſce ſie dáia / y mieyſce bliźſe Oltarzá ná częſć temu
 ktorego oſiáruiá / Anyełſkich chorow pełne ieſt. Czemu tá-
 cno godzi ſie zupełnie wierzyć / przynamniemy z tákowey oſiá-
 ry / ktora w ten czas ſprawuia. A ſlychałem ſam niegdy przy
 pomináiącego iednego / gdy mówił / że mu ſárzec iákiſ / máż-
 dziwny / y ktoremu tájemnice rozmaite od Pána Boga byty
 obiaſwione / powiedział: Iż takiego niegdy widzenia go-
 dnym ſie znalazł od Pána Boga: Iż przez ten czas ſprettá
 Anyotow wielkoſć wyſztał (ile ludzki wzrok znieſć mogi)
 w tſnacych ſátách wbrána / okolo Oltarzá ſtoiaćcych: y ná-
 wet z ták náchylonymi głowámi / iáko gdyby kto żołnierze
 przy Krolu ſtoiaćce wyſztał: Czemu ia tácno wierze. Toż mi
 y drugi powiedział / nie żeby to od inſzego ſlyſiał: iż ci ktorzy
 máia zchodźć z ſwiátá / ieſliby tájemnic tákowych / z chedo-
 gim y chrystym ſumieniem byli weześniki / przy ſkonaniu / od
 Anyotow.

Hom: 61.
 ad popu:
 lú Anthi:
 & Hom: 3.
 ad Ephe.

O czci y chwale Pána Chri:

Anyotow / ktorzy ich ciata / iako rycerze obstepnia / dla przy-
ietey oney swiatosci / z tad prosio do Nieba / bywacia pro-
wadzeni.

Dama-
scenus.

I Po S. Chrysostomie idzie S. Damaścen / ktory mo-
wi: Przetoż ze wśfelatim strachem / y z czystym sumnieniem /
y z pewna wiara przystepuymy / czcimy go wśfelatą czysto-
ścią ciata y dusze: przystepuymy do niego / z żadza palaiaca /
rece na krzyż stładaiac / wkrzyżowanego ciato przymuymy.
Dostateczne y ono iest Niceńskiego Synodu świadectwo /
ktore mowi: Nie trzeba mić oką na podłosc osob / ale wi-
ra pát rz na bóránką gládzacego grzechy z swiatá / na stole
potożonego / y na nadzióska / y na nauczciwska iego kreć / y te-
go czci / temu sie dżiwuy / y rozumem go siegay.

powśe-
chne ze-
zwolenie
Kościół
o chwale.

I Do ktorego powśechnego starożytnego zezwolenia
przyłożyć trzeba wśystkich kościółow / ktorckolwiek na swie-
cie teraz sa / y byly záwse / zezwolenia / y porozumienia:
wschodnich (mowie) zachodnich / południch / y nášych put-
nocnych: V ktorych w każdych Mśách / zarazem po po-
świaceniu / z wielką chwata y wczciwością / tento sam Sá-
kráment ludowi do chwaleńia bywa wśázowany.

O ktorego wiecznego wśystkich czasow / y mieśc / zezwo-
lenia wstąpić / y do jednegábo drugiego ztego czteka potwa-
rzy / y ztorzeczenia przystać / iżaz to nie wielkie falcniśtwo:

Wstrzymać sie tu nie moge / wielki Krolu Stephá-
nie / ábym przed toba wielkim Żetmánem / y tymi twemi Ry-
cerzmi / niezwoceżáynym w prawdzie przykładem / ale ktory
ktemu bázro służy / niektorego GRZEGORZA SAnockiego /
krotkiego náponniemia przetożyć nie miał: Ktorem / po
zwycięśtwie Tureckim / Władisławowi Krolowi / y iego Ry-
cerstwu nabożeństwem wzruszony / rozradza / áby na Sá-
kráment Ciata Pánstiego nie przysiegali / y áby go przed zte
Tureckie oczy nie wynosili. Tego sie bowiem Turcy do w-
twierdzenia pokoju / oktorem minimali / iż tak miał być pe-

wnieśszy /

w Naswietſzym Sakramencie.

wnieſſy/ po Krolu Władisławie chcieli: aby nawet y bez wa-
ſelkiej barwy y przyſady obaczytoſie/ w iakiej wadze ten Sa-
krament byt: iako ſwietobliwie/ tak od Chrzeſzczanow/ iako
to y od Saracenow czcon byt/ y chwalon. Te ſa ſłowa tego.

I Ochoway Panie Boże tak przekletego wężynku ſrogie-
go/ abychmy my ktorzyſmy niedawno z Pogańy wależac/
wſyſtkie żatoſney ciężkie ſtoſy wytrawoſy/ zwycięſtwo od-
nieſli: teraz znowu dla wiary/ zbroie na ſie biorac/ y bezmą-
żę zwycięſtwo w rękach mieć/ naſwietſza Boſkiey tajemnice
ſkrytość/ przed plugawę oczy dobrowolnie wynoſić mieli.
Czegoż na pierwoſey/ czegoż y na tey drugiey wyprawie/ po
nas mieć chćiano: Na coż tak wielkie woſko/ z tak roznych
miedzy ſobą krajn / ze Włoch/ z Burgundi/ z Trácyey wy-
zwano: Na coż znowu do zbroie ſie mieć: y dla czegoż tak
daleko zachodzić byto trzebá / ieſliż Światości naſe miały
bydź wydawane: z mnieſzym naſzym grzechem/ prze leni-
ſtwo/ w domu bez zbroie ſiedzac/ mogli bychmy byli ſe dopu-
ſcić mazać/ niſli teraz/ gdy zbroyno wyieżdżać mamy. Wſty-
daymy ſie porádownia tego / ktorzym nas zwyciężce wita-
no: Wſtydaymy ſie chwali/ ktorzymi nas iako obrońce Arze-
ſciánſtwa máto nie pod Niebo wynoſono. Wſtydaymy ſie
nákoniec tego/ że nas tak nieprzyſtoynymi myſłami zmaza-
ne/ za tak godne być rozumiano/ iż albo wſyſtkiey Europy
Krolowie y Xiążetá nádzieie ſwoie w nas poſtádali: albo że
tak niezliczona rzecz ludzi/ y narodow/ po wſyſtkich koſcio-
łach obietnice/ y ſłuby czyniac/ za zwycięſtwo naſe P. Bogá
proſili. Daleko lepiey ſtárzy Rzymianie czynili/ ktorzy/ gdy
byto Miáſto od Fráncuzow wzięte/ aby ich Światości niſt
niewidział/ do ziemi zátópali: A my zwycięzcy bedac/ do-
browolnie bezbożnym ludziom/ wrócić naſe miſſiny. A do-
puſcimyſ ſie my tego/ aby mówiono/ że z wietſzym nabożeń-
ſtwem/ od nich prożne iakies Boſkie wyroki bawáły chowá-

Philip:
Calima:
lib: 3. de
Vladis:
Reg: Pol:
& Vnga:

Liuius:

O cześci y chwale Pána Chr:

ne/miżli od nas naświetšy zakład naſzey nieśmiertelnoſci/y
 ſwiewa táiemnicá y tákże ſie iáwne tym weſynkiem ták ſpro-
 ſzym zmażemy? Co ieſliby iáki ſwiewotracya ważył ſie weſy-
 nie/ pewna żebyſmy ſie tego ſrodze mſčili. Puſeſam w iáki
 grzech przed Bogiem wpádniemy/ ktorzyſmy nie iedno w ieg
 ſprawie oſtáli/ ále y ſame^o ſwiádkiem y zakładem tego żeſmy
 oſtáli/ poganom ztoſliwym wyſtáwili. Coż nieprzyiaćiele
 beda o nas rozumieć/ báczac żeſmy ták ſobie pokoy ważyli/
 żeſmy nie mniej z krzywda Swiatoſci ſwoych z ſwiewotradz-
 twem ták przyſiegli/ iáko ſie oni niewſtydliwie/ przyſiegi od
 nas nápierali. Ale aby te rzeczy potrzeba pokoiu zdáły ſie być
 mniejſe/ tedy wſytkie te rzeczy/ ktore álbo w naſzey wierze/
 álbo w inſych/ ſa ſwiewobliwſe y wyſſey wynieſione/ nád te
 ktore rozum ludzki doſiac moſe/ podawáia ſie ludziom pod-
 plaſeżem Ceremoniy/ y táiemnic ſwiewtych: ktore ſkoro ſie
 odkryia/ y ná iáſnia gwałtem okaſa/ że nie podlegly rozu-
 mowi ludzkiemu: áliſci ſie wnetże zda/ iáko by ich ypornie
 przyznáwac/ y bez wſtydu proſić o to trzeba/ aby im wierzo-
 no.

Styſeli o tym dawno nieprzyiaćiele naſzy/ że my
 Boga obecnego czcimy y chwálimy/ á że go chowamy ná
 mieyſcách gtebſzych táiemnic ſwiewtych: iedno niewiedza/ iá-
 ko ſie to dzieie: y gdy o tym myſla/ nie temu podobne^o z rze-
 czy ſiemſkich y znákomych/ báczyć nie moga: iedno coſ ná-
 bieg przyrodzony byđ rozumiecia/ y to/ o czym oni niewie-
 dza/ iáko by byđ miało. Ktáda w rowny z temi ſácuńek/ we-
 dle tego/ iáko my pewnie przyznáwamy że ieſt. Otoż to ich
 rozumienie/ ſkoro ſie my z táiemnicami naſzymi otworzymy/
 ſkáżemy: y one wyſokie do rzeczy boſkich/ y niebieſkie o ſwia-
 toſciách naſzych myſlenia ich/ przywiedziemy do rzeczy ſká-
 ſtych y ſiemſkich/ ſkoro im pokáżemy oſſobe chleba/ pod kto-
 ra iſz prawdziwe Ciáto pána Chryſtuſowe być zá wiadomoſ-
 ſcia naſza wierzymy/ ſpráwue podanie Pániſkie/ y láſka Bo-
 ſia w ktorcieſmy ſie rodziłi. Czego iſz oni nie máia/ á rzecz teſz

ſama

w Naswietſzym Sakramencie.

ſama przez ſie wiary nie czyni/ tedyż to ſamo nam zoſtanie/ iſ-
ſie z nas naſmiewać beda / że wierzymy rzeczy takoby nigdy
niepodobne. Nie badſcie dla Boga przeczyna/ aby zgi-
nać miał on ſtrach ſwietobliwy / ktorym ſie na wojnach le-
kaia/ gdy ſobie wważają/ iż wojnę podnoſzą przeciwko nam:
ktorym Pan Bog tak ieſt taſkawym / iż bezmاتا oczywiſcie
widzieć ſie nam daiae/ między nami przebywa. Za ſprawa
taka/ ile powagi nam ſamym/ y wierze naſzey vbedzie/ tyle
ſercą onym przybedzie/ wierzyć na. potym (iakoż iedną ro-
zumieć tak beda z oſſoby chleba / na ktora pątrzyć beda) że
my/ nie tylko abyſmy bydy mieli pod obrona Boga prawdzi-
wego/ ale zgoda żadnego. Jeſt inſych drog niemato/ ktory-
mi ſie perwnoſć umowy obronić może / chociażaby doſyć być
mogło na zakładzie wiary naſzey/ y na ſlowie Krolewſkim: i-
naczy między prywatnymi/ rzeczy ſie ſtanowia/ inaczy mie-
dzy pany. Nawet tenże obiecował to/ żeby chciał z proſa-
nowanego obozu iuż wyiechac/ gdiaby tym ſpoſobem Krol
przyſiegac chciał. A takci gdy obaſono/ iſ mowil y pra-
wdziwie/ y do rzeczy/ y co było z powaga tak wiary naſzey/ i-
ako y tych/ do ktorych mowil: wnetże poſtanowiono/ aby do
wtwierdzenia pokoju z obu ſtron przynieſiono piſma ſwie-
te: to ieſt/ naſzy Ewangelia ſwieta/ a oni Alkoran: na kto-
re każdy ſwa rękę położywſzy / z nabożeńſtstwem przyſiegli
chowac umowy ſpolne/ y trzymac ſtatecznie/ y nigdy ich nie
gwatcac.

G Przyrownaycieſ tego Człowieka wielkiego/ z naſzymi
tych wiekow/ moze tak rzecz chlubnymi Traſonami/ ktorzy
ten taki Sakrament przenaſwietſzy/ deptac nogami/ y be-
ſtynom go miotac ſie nie boia. O miły Boże/ godne potom-
ſtwo/ przodkow onych zachnych. Ale o tym doſyć.

G Nie iedno tedy chwalon był ten Sakrament/ od da-
wnych czasow: ale y wſyſtkie dzieł cznienia Nieſmiertel-
nemu Bogu za tego wielkie dobrodzieſtwa/ przy oſierze/ i-
ako

O czci y chwale Pána Chri:

to naprzędnieyszym y nawietszym dobrodzieystwie bywały od-
dawane. Przetoż y teraz we wszystkich Kościołach pierwey
niż bywa poświęcony/ y ofiarowany/ napizod bywa lud do-
dzieł czynienia pobudzony/ temi słowy: Gratias agamus
Domino Deo nostro/ to iest: Dzieki czynimy Pánu Bogu
násemu/ zc. A wszystkie Bostie dobrodzieystwa wyliczane
znorwu byty: počawšy od sprawiedliwego Abła/ aż do tego
dnia/ świata dane: iáko sie to pokázuie ze Mšey s. Climun-
ta/ S. Jacobá/ y innych/ y za takie dobrodzieystwa dzieł czy-
nienia bywały. W tey bowiem tájemnicy/ uczynił P. Bog
pamiętkę cudoto swoich/ ktore od wieku sprawił. To mo-
wi/ Czynieć na pamiętkę moje/ to iest/ moich przeciw wam
dobrodzieystw pamiętkę wieczną. Stadže Sakrament ten
Eucharistiey słowem/ to iest: dzieł czynieniem zowiemy. Cze-
go przyczyne dáie wielki on Tabasilás/ gdy mówi: A to wie-
dzac s. Páwel/ kazał za wszystko dzieł czynić/ pišac/ záwše
sie ráduycie/ á we wszystkich dzieł czynieć. A przetoż nado-
stónalsz/ y nazupełnieysz náše z Pánem rozmowę/ tájem-
nic vzywánia obchod/ w ktorey wzmiánke czynimy/ nie tey/
ábo oney táski: ale wszystkich/ iż sie krotko powie/ Božych
dobrodzieystw/ y ktore teraz mamy/ y potym bedziem mieć
Eucharistiam/ to iest: dzieł czynieniem názywác przyslušá-
to: nie z tych/ o ktore w nedzy bedac prošimy: ale z tych/ k-
re nam pan Bog dawa dobrodzieystw: ani z ubostwa náše-
go/ ale z bogactw hoynych/ tásk iego. W tych bowiem y Pá-
ná Boga sobie vprašamy/ y dzieł iemu czynimy: ale iednáť
dzieł czynienie Boža správa iest/ iáko sie powiedziáto: pro-
šby zá sie pochodza z ludzkiego nedostatku/ y dziełczynienie
dla wiela: prošby bywáia/ dla trochy. Ono bowiem dla w-
szystkiego iż krotko powiem dobra: á to záś dla niektórych
tylko/ przetoż potrzeba byto z lepszych y z rozmaitych rzeczy
dawšy mu imie/ nazwác Eucharistia. Bo y człowiek/ tak
tez nazwany bywa žwierzeciem rozumnym/ choć dobze v-

In expos.
liturgie
Capi: 52.

czesniemi

w Naswietſzym Sakramencie.

czesniſtciem ieſt niczego/co rozumnie ma/iako ten ktory od
lepiej y wiekſey częſci/ imie ſwoie wziat. A tym wiecey/iż
pierwſzy/ktory to pokazał/Pan naſz Jezus Chriſtus/nie pro
ſzac/ ale iedno Oycu dzieki czyniac/ te tajemnice dat y roz
dat: y przetoż ono co tu iedtu wziat/to zowie Euchariftia.
A to ſa ſłowa doſyć dołożne Cabasile wielkiego.

G Ale do tego ieſzcze/ nie iedno dziek czynienia przy tey na
ſwietſzey ſkrzyni nawyſſſiemu Oycu byty oddawane/ale y wſ
yſtkie taſtki y wſelakie potrzeby/ aż y od Anyotow ſamych/
przy tym mieyſcu bywały vpraſane: O tym powiada S.
Chriſtoſtom w te ſłowa.

G W ten czas/moy namilſzy bracie/nie tylko ludzic gto
on ſtraſliwy oddaia/ale y Anyeli przed Pánem tlekaia/y Ar
chanieli proſa/y maia ſobie ten czas/za czas bárzo przyzwoi
ty y one ſwieta ofiare/maia ſobie za wielkie łochanie. Prze
toż iako ludzic gataſti oliwne noſac zwykli krole pobudząc:
y tym drzewkiem miłoiſterdzie przypominaiia/y lutość: tak y
Anyeli miaſto gatazet oliwnych/ ſamo Ciało Pánſkie okazu
iac/modla ſie za narod ludzki/iakoby mówili: Za tymi Pá
nie proſimy/ktorycheſ ty tak vmiłował/żeſ dla ich zbawie
nia śmierć podiat/duſe na krzyżu oddat: za tymi ſie modli
my/ za ktoreſ ſam dać raczył Krew ſwoie: za tymi ſie przy
czyniamy/ dla ktorycheſ to ciało ofiarował. A opetanych
dla tego na ten czas przywodzi Diacon/ y każe im głowe ná
chylać/ gdyż ſie im poſpotu z bracia modlić nie godzi: przy
wodzi ich/aby ſie ty zmiłowawſzy/y iż tak ſrodze ſa trapieni/
y iż mówić nie moga/ ſwey mocy do ich obrony y ratunku v
żywać raczyſ. A na drugim mieyſcu: Podzieknie ieſli was
naucze: przecoż ona náđ inſie modlitwa zwykła bywać/ y
czemu opetanych/ y ſalónych/ przywodzić onego czasu y gło
wy náchylać/roſkazuie Diacon. Czemu ſie to tedy dzieie/tak
powiem. Peta co gorſe y co ciężſe/ieſt opetanie ſacrańſkie:

Hom:3.de
incompre
Dei natu
ra cont:
Anomazos

Hom:4.
contra.
eoidem.

O cżci y chwale Pána Chrístu

peta bowiem nád zelázo tejsze. Jáko tedy/ gdy cás przycho-
dzi/ ktorego sedzia wychodzić / y ná sadzie zásiadać zwytt.
Straš ciemnic/ ludzi ktore/ w więzieniu ma/ wšyſtkie z ciem-
nice wywodzi / y przy trácie y grodzej sadowej stáwia zne-
dzone/ sinrodliwe/ zároſle/ y w podártym odśieniu: áby gdy-
by nátychmiast Pána Chrístusa/ iákoby ná Trybunale sie-
dzacego/ y w samych Sákrámentciech wkázaneg widzieć mie-
li/ ludzie od Dyabta opetáni/ iákoby iákimi pety ſpetáni/ byli
przywodzeni: Nie áby o to co zbroili byli pytáni/ iáko oni/
ktorzy ſa w więzieniu/ y nie áby byli karáni y ná mekú zdarwa-
ni: ale áby przy ludu y wšyſtkiego Miáſta obecnoſci poſpo-
lite/ zá nie byty modlitwy oddawáne: áby wšyſcy zgodliwie
ſpolecznego pána z nimi/ proſili/ y áby ſie zlutowal/ pilnie ſie
o to ſtárali.

Gregor:
Nazian:
orōne in
laudem
sororis
ſuz Gor-
gonę.

I Toż teſ S. Názwanzenis ſwiadeż: Schorzáta by-
tá ná cieie (to ieſt Sioſtrá) y ciężko ſtrapiona/ niezwyttá y
dziwna chozoba/ zc. Zwatpiwſzy w inſyich wšyſtkich
rátunku/ vciektá ſie do lekárzá wéiornáſtkich ludzi/ y dobrze
w noc / gdy nieiáko choroba ſolgowátá/ przed Otcarzem
z ſupetná wiára vpádtá / á onego ktory ná nim chwalon
bywa/ z wielkim głoſem wzywáiac/ wšyſtkimi imiony y
názwiſki ku niemu mowiac/ y we wšyſtkim co iedno kiedy
dziwnego wezynit nápomínáiac (bo obudwu teſtámentow
Hiſtorie vmiátá) zá tym nabożnym y czyſtym nieiákim mie-
wſtydem vniesiona: Oney/ ktora P. Chríſtuſowym nadot-
kiem křwie plynienie ſtánowitá/ náſladowátá. A co wezy-
nitá ſlucháycie: Głowe rownym głoſem / á rzeroniwym
ptáczem (iáko oná Niewiaſtá/ ktora niegdy Pána Chríſtu-
ſowe nogi ſtropitá) do Otcarzá ſchylwiſzy/ to dawáiac/ iá-
koby znáć/ iż nie miátá ſtámtad odyſć/ ázby bytá vdzdrowio-
ná: ta ſwojá máſcia wšyſtko ciáto ſwoie pomázátá / y ták/
gdzie nieco z znákow nadrozſzſzego ciáta álbo křwie reka zá-
křytá/ to poſpotu z ptáczem mieſzáiac (o dziwná rzecz) ná-

tychmiast

w Naswietſzym Sakramencie.

tychmiaſt ſie wolna od choroby być czutą / y tak z wielkim wſpokoieniem / na ciele / na duſzy / y na wmyśle odeſtā / tey nādziej zaptatę doſtąpił / iż czego ſie ſpodziewał / to otrzymatā : a moce duſze ſwey / moc ciātu ziednatā.

J S. Bernard wielkiego Grābie / ſamym wſkazaniem Sakramentu zwrócił y poraził. W inſze rzeczy niezliczone wiadzimy / że tych potykā / ktorzy prawey wiary ſa naſładowcami. Bo w imie tego Pānā Chriſtuſa / ktorzy ieſt na tym Oltarzu / wſyſtko w Oycā bywa wproſono / ſamże ſyn Boży woczy / mowiac : O coſkolwiek proſić będziecie Oycā w imie moie / da wam. Co wſyſtko gdyż tak ieſt / tedy tego tylko trzeba ; aby wyſſey nāmienione zgorſzenia : potwarzę / y wſkazania ſamez ſwey dobrej woli wpādły. Powiāda Kāłwin / że nie trzeba chwaty wyrzadzić Sakramentowi : Naprzyod żeby tu nie miało być obecnoſci P. Chriſtuſowey. Potym / choćby bytā / przedſie ieſliby z Boſtwem ſpoionā bytā / y o tym niewiemy. Bzoni Kāłwin / a Pan Chriſtus roſkazuje. Przy pātruy ſie pilnie / ſtudzi i raczy wierzyć maſ / czyli Pānu ſaſmemu. W czym moga ſie obaczyć dziwne fortele Szatānſkie / y dziwne nieſtatek : ktorz chociaż ieſt chytry miſtrz / przeciwnie zaſtārzały : przedſie ſie ſam z ſobą niezgadza. Gdy Kāłwin chce odiać obecnoſć ciātu P. Chriſtuſowego / mowi : że Ciātu nic nie pomoże : ſłowā ktorem rzekł / duchem y żywotem ſa. Gdyżas tenże / niedopuszcza chwaty / ciātu załeca / a Boga y Ducha przy. Tak fałſz nigdy ſie z ſobą niezgadza. Figura ieſt / nie iſtota / mowi Kāłwin : Przyżas Pan Chriſtus / przy ſ. Ewāngeliſtowie. Nie iako Oycowie wāſy iedli Mānne na puſcy / a pomarli : Kto pożywa chleb tego / będzie żył na wieki. Oycowie mowi / wāſy iedli Figury / y pomarli : a to / mowi / ieſt prawda : y przeto / kto pożywa mnie / będzie żył dla mnie. Niebeſieczna rzecz być powiādal Luter y Melāchton / by ſnaż poſpotu chleb / abo tego przyjadli / nie brył chwalone (nie mowiac na then czas nie

Ioan: 14.

Ioan: 6.

Acciden-
tia panis.

O czci y chwale Pána Chri:

z strony ich impanatiey / to iest : w chlebiemiu : bo nie o tym
teraz rzecz) á prawda powiada : Ten iest chleb ktory z nie-
bá zstąpił / nie zziemie. A pytam o to / czemu sie też nie boia/
gdy Pána Chrystusa na Niebiosach bedacego (ponieważ to
tiedykolwiek czynia) wzniowšy oczy chwala / aby pospolu
Niebow y Niebieskich obrotow niezdáli sie chwalić? Albo
iako sie Moyses nie bat / aby krzá pospolu goráiaczego / s. Jan
aby żywota Máteczynego / krwie plynienie cierpiaca / aby
śat ktorych sie dotyká / nie chwalili? Bo y te przybytné
rzeczy / chleba y winá / nie inšego nie sa / iedno zašlony niecia-
kie y zákrýcia wewnátrž sie táiaczego P. Jezusa Chrystu s.
Plotki to tedy sa / á nie dowody. Ale iešce mowia / že krom
vžywánia Sákrámentem nie iest. Ktož to včy? Luter wi-
dzi mi sie / albo Philip / ktožby inšy? žaden. Ná iakimže sie
pismie zášadžili? Ná žadnym. Ná ktorym z dawnych po-
dawcy? ná žadnym. Co sie tedy słowem twierdzi / słowem sie
tež zniesć može. Przeciwna zašie rzecz temu powiada / ie-
den / swiety / Catholicki y Apostolski kóšciot / ktory iest fila-
rem y gruntem prawdy. Jáko bowiem miedzy Izráelskim
ludem / rák ná pusežy / iako w samym Salomonowym
kóšciele / mieštá chwalá Pánška náđ Cherubiny / ktora vž
przedžá / y prowadžila on lud : Skad gdy byla wznosóná
štržynia / spiewat lud. Powstaň mily Pánie / á rospřoš nie-
žyzia cioty twoie / á niech včieka / ktožy cie nienawidžili od
oblicza twoiego : Gdy záš bywáta štádána / spiewat : Ná-
wřoć sie do wielkóšci woyst Izráela. Ták y teraz w tym
pielgržynowánim nášym / chwata Pána Jezusa Chrystu s.
y zgotá sam Pan Jezus Christus iz w tey štržyni kóšciota /
z námi wicéžnie mieška / wieržyc přyštoi. Bo slovo Bože
trwa ná wieki / vžywánie náše dočesné.

I Mowia dáley / že inše Sákrámentá nie bywáia chwa-
lone / bo páná Sákrámentow nie zámykáia / ale tylko sámey
iego těsti vžyžáia. Nie šciagáia sie tež slová ná ich máteř-
rye / ale

w Náswietšym Sákrámencie.

rye/álc ná osoby ktore pošwiácaia. Ja ciebie krzeżę; y ia cie rozgrzešam/y tym podobne: ále nád ošsobámi widomy mi chlebá y winá to ſlychamy: To ieſt Ciało moie: Tá ieſt Krew moia. Nadobnie on Dionisius s. ten Sákráment z troiákty miáry/inſe Sákrámenta przechodzić powiádał. Albo iž w nim ieſt obecny ſam Pan Chriſtus/ktory ieſt poſpolite dobro wſyſkiego koſciotá / w inſych zaś moc iákaš wdzielona od ſamego Pana Chriſtusa: albo iž wſyſtkie inne zgotowane ſa do niego / iáko by do ſwego celu: albo iž wſyſtkie w nim ſie wykonywáia: ſtaďże kreſem y wykonánim wſytkich Sákrámentow ten Sákráment názywa. Ale ci nie wiedza/co zá ſpoſob w rzeczách/y co zá roznicá ich.

I Pozywániem trzebá chwálić/ nie czezenim/ powie dáia: To trzebá czynić/á onego nie opuſzczać/mowił w roſwney ſprawie Pan Chriſtus. O wſem przed Bogiem y ludźmi mowie: że nie ieſt ſlepiey ani ſkuteczniey chwalon/iáko pożywánim y częſtym przyſtepowánim. W czym záprawde bárzo przyſtoi ſtrofować náſe ábo gnuſnoſć/albo niewieďzie cznoſć. Táť bárzo pána náſego nie miłuiemy/táť ſie bárzo iemu nie wnižamy: iž ani do Stolu iego chcemy przyſć do browolnie/iedno karánim y klatwámi przymuſzeni. O wielka niedbátoſci. O ſerce dobroďzieyſtwa táťowego nie pomiace.

I Mowia/że nie ieſt tá przyczyna w Sákrámencie/á by byt chwalon/ále áby byt pozywan. Ani teź dla tey przy czyny byt w żywoćie/we žłobie/w toďzi/przedſie go chwalo no y czceno.

I Ale ſie drugdi w ſinrodliwych y plugáwych mieyſcách y w zwierzetách znájdzie. Za wáſa winá y bezbožnoſcia: Pánu Bogu zaſie nie ieſt plugáwego/y ſkárádnego/ iáto żywot grzeſznego/y twe wſtá niewſtydliwe.

I Powiádaia/że wzgore do Niebá trzebá wznosić ſer cá náſe. Ktož tego nieprzyznawa: Tenżeć Chriſtus Pan

O cześci y chwale Pána Chry:

Deut. 6.
Lucas 24.

w Niebie jest / ktoremu sie cześć y chwala wyrządza.

¶ Nigdziey mówia / nie napisano / nigdziey nieroskazan / aby miał być chwalon. Owszem roskazano / Pána Boga twego będzie chwalit / y iemu samemu służył. Ale ani też Apostołom roskazano było / aby wstepuiaceg na Niebo / ani Pasterzom / aby we żtobie leżacego / ani Krolom / aby w pieluszkach potozonego czcili. Ale ci iako leniwcy wszytko z rejestru chca służyć Pánu Bogu.

Dani. II.

¶ Nawet niektórzy z nich zábrneli w taką bezbożność y wielką niewstydlivost / że taki dar Boży / ktory Sákrámentem Sákrámentow lekliwa tájemnica wszyscy stárzy nazywali / do nasprosinieszego Máozyim bátwána / ktory sam Antichrist chwalić miał / fátšywie rozumieia / aby Dániel vczyć miał: przyrownác go nic sie nie wstydaia / owszem sam bátwanem powiedaia: słowa Dánielowe są. A Boga oycow swych nie będzie miał nízacz: y będzie w požadlivostciách niewieścich / ani będzie dbać na żadnego / bo náprzeciw každennu powstanie: Boga Máozyim na miescu swym czcić będzie: y Boga ktorego nie znali Oycowie iego / będzie czcił złotem / srebrem / y drogim kámieniem / y kostownymi rzeczami. A vczyńi aby mocno opátrzył Máozyim cudzym Bogiem / ktorego poznat / y rozmnoży slawę / y da im moc w wielu / á ziemié rozdzieli darmo. To DANIJEŁ píše. Ktore miesce nie dobrze wytádaiac / nie máiac ná to żadnego mistrzá / ani písmá písanego / tak omylnie rozumieia / iakoby to Máozyim miał być bátwan iaki pobielány / złotem / srebrem / perlami / kámieniem drogim opráwiony. A štádže rozumieia / aby naywyżšy Biskup Antychristem być miał / ktory tego Boga w tey tájemnicy chwali.

¶ Ale iako prawdšiwie to oni zmyslaia / y iako wielka to jest potwarz / nieprzyiaciele nášy niech rozsádza. Żdowie mówie / y pogáni. Anaprzod Żdowie niech wystapia: Žtko rych Aquila / z Krzesćianina Žrd. Ten Máozyim wytáda:

Boga

w Nasświetłym Sakramencie.

Boga mocy. Theodocius z Krześcijanina Marcionista/ przetożył obronam mocna/ tymi słowy. A uczyni to/ aby o-
brony swoje dobrze opatrzył obcym Bogiem: a gdy im w-
kaze/ rozmnoży część swoje/ y poczyni ie pány nád wielai ich/
y ziemię rozdzieli z táski. Symmachus z Samarytaná Żyd/
miasto tych obron/ miejscem wćieczki przetożył. Siedmdzie-
siat Tłumaczow przektádáia Boga namocniejszyego/ etc.
Uciehze też wystapia Pogáni. Żydy ieden zá wśystkie Por-
phirius/ cztowiek do nátrzesania sie z religiey Krześcíanstkiey
národzony. Ten tym sposobem/ wśystko miejsce wyktáda/
aby rzekł we Wsi Modyn (Skąd był Matáchias/ y synowie
iego) Antiochowe Książetá/ Jowisow postáwili słup/ y
przymusili Żydy/ aby mu ofiarowali/ to iest/ Bogu Modin/
uczyni to/ aby mocno opatrzył zamek Jerozolimski/ á ná in-
szych obłotách/ aby postáwił obrony/ á Żydy náuczył chwa-
lic obcego Boga: bez pochyby/ iż Jowisá rozumie/ ktorego
storo im wkaże/ y náмовi ich/ aby go chwalili/ tedy da
osulánym część y wielka chwate: y poczyni ich Pány nád
inśymu/ ktorzyby po Żydośtwie byli/ y zá przestępstwo dšier-
żawy rozdzieli/ y wpominki rozda. Antichrist też wiele osu-
kánim wpominkow da/ y ziemię swemu woysku rozdzieli/ y
ktorych stráchem nie będzie mogł/ z niewolníkómstwem. To
mowi Porphirius: Skąd y zá świadectwem samych nie-
przyaciół/ iáwna iest rzecz/ że przez Maozim nie ták Bog/
iáko miejsce rozumie sie/ y sam zamek/ ktory Antichrist w Je-
ruzáleńi będzie miał/ ktory tym imieniem ozdobi: bo iásnymi
słowy mowi Daniél. A uczyni aby mocno opatrzył Mao-
zim obcym Bogiem/ ktorego poznat: Gdzie Maozim nie
Bogiem/ ále ráczey miejscem/ ná którym będzie chwalił Bo-
gá swego Antichrist/ złotem/ srebrem/ perlámi/ y kámiennim
osádzonym/ cz. iásnie pokázuie. Ták ci páiatowie z nálepse-
go káždego żiółká/ záráżliwy iád bluźnierstwa swego biorá.
A onymi słowki/ ktorych ani sami/ ani ci ktorzy sie im dšis-

O czci y chwale Pána Chri:

dzimnia / y zá boskie ich ludzi vdaia / nie znáia / prosty lud zá-
wodza. Theodoretus zá pravde ináczey / nieysce tho ro-
zumie / gdy tak piše: Gdy. bowiem. rodziemy iego poznawšy
własna náture Boža / ktory jest pánem nad wšystkimi / nie
beda sie sami smieli nazywac / ten sie Bogiem meznym y po-
teznym. bo. to znaczy Náozim / nazowie: ono bowiem slo-
wo ná miescu swym / miásto słowa teg / siebie / polozyt. Wy-
stawi bowiem on sobie kóšcioty / y siebrem / y zlotem / y kámiem
nim drogim ochedozy ie / y podda im tych wiele / ktore ofus-
kat dárami / ábo wíec ktore mekami zmieczyt / ziemie náwet
rozdzieli zá vpominki: poddanym bowiem narodom tym /
ktore ná bezbožnosť zezwola / da wielka ziemie.

I Záwárli sie iuž vsta mowiacych niepravosć / bluznier-
stwo przeciw domowi Božemu zniesione: wštyd / y wíará ie-
dyney oblubienice Pána Jezusa Chrystusa obroniona / y ona
chwala ktora bátwochwalstwem byta rozumiana / prawdzi-
wa Pána Chrystusowa chwala / to jest Boža chwala iuž sie
być pokazata: tych záse zlosć / niepravosć / potwarz / y šczy-
ra przeciwko Pánu Chrystusowej. y iego oblubienicy bezbo-
žnosť / przekonána / y pokazóna / ktorzy nie tylko sami tego
Sákrámentumie chwala / ále y z inszych ktorzy to czynia / bá-
zo sie nátrzaia..

I Leč ná tym máto / ále sie iesćeže wiecey nasprošniey-
šym ztorzeczením ná takowa tájemnice tárgaia. Ani tu v-
staia / ále y z Otcarzow / ktore oni starzy / Swiete Swietych /
Stolica Pána Chrystusowa / Thronem Božym / Odpoczyn-
kiem / Oblaganím / wárstátem ofiary wielkíey / grobem Pá-
ná Chrystusowym / iego chwały przybytkiem nazywac zwykli:
swowolni swa zgineta smiátošćia zrucata / y niešczesnymi
nogoma depca / náwet / y psom miera. O czásy zte / o obyčá-
ie nie dobre. A pátrzyšže ná to okiem táškawym Pámie Jezu
Christe: á iesli pátrzyš / przedže sie: nie mščiš: czyli ich táška
y dobrocia twa do pokuty przyciagaš: czyli ich wiecey / co

jest naa

w Naswietšym Sakramencie.

ieſt nawieſſym gniewem twoym / y nawieſſa meſa / tu karać
 mecheceſ. Te bowiem ſa ſłowa twoie: Czymże was wiecey
 karać bede: o toż iż karać przeſtane. A nie nawieſz (mo-
 wi) corek waſzych / gdy ſie wdadza na nierząd / y oblubienie
 waſzych / gdy beda cudzołożyc. Nad ktorymi bowiem kiedyś
 kolwiek chceſ ſie zlutować / to o nich mowiſ: Nawieſz
 miota ſyny ich / ale przećie mi to ſierdża: ſwego nie odeyme
 od nich. Czyli ie niegodne być rozumieſ cudu niebieſkiego /
 by ſnadź nie nawrócił ſie / a nie żył: Czyli chceſ aby ſie wy-
 pełniła miara nieprawoſci ich: Czyli tego czekaſ / do kad
 ſie ten krol Stephan / y inne Krzeſciańſkie kſiażetá / tey twey
 krzywdy nie pomſzą?

Oſcz 4.

Pſal: 88.

I Ale co ieſt w tym / czemu ſie tháć dálece tego Sa-
 kramentu chwale ſtyduch przeciwi: czyli aby chwale Pána
 Chriſtuſa zniſzczymyſy / ſam w bátwanie reka vrobionym byt
 chwalon: Cztowiek bowiem záwſe potrzebuie wydomey rze-
 czy / ktoraby ſie báwił. Czyli iż tátwo wiſzi / do kad iáſnie P.
 Chriſtus w tym Sakramencie chwalon bywa / do tad ſie pra-
 wda Ciáta y Krwie Pána Chriſtuſa przeciwo wſyſtkim od-
 ſzczepieńcom obzwać może: ani żadnym inſym obczáiem /
 ſkuteczney utwierdzoń / y okázowana / y iákoby przedoczy
 wyſtáwiona zwykła bydź. Záczym ci ſkoro iedno te chwale
 odiełi / zárazem w iednym czáſie ſame prawde Ciáta y Krwie
 vtracili: Czyli iż dobziewiſzi / do kad Ciáto Páńſkie chwa-
 limy / do tad przeciwo wſyſtkim odſzczepieńcom / P. Chri-
 ſtuſa: prawdziwym Bogiem y Cztowiekiem wyznawamy /
 y ták długo to ſamo wyznánie v prawdziwych chwalcom
 zgináć nie może. Abyſmy / gdyby nas pytáli ſynowie náſzy /
 co to ieſt zá Nabożeńſtwo / przecz ten chleb noſia / przecz go
 chwala: te im odpowiedź dali / że tu ieſt Ciáto y Krew Pá-
 ná Jezuſa Chryſtuſa prawdziwe / a ten Pan Chriſtus / pra-
 wdziwym Bogiem y Cztowiekiem ieſt: ták aby nigdy nie zá-
 gineła tey ſprawy pámiatka z wſt ludzkich. Záczym ci wy-

O czi y chwale Pána Chri:

rzuciwszy tákowych swiatości chwale/ Bogá y ktemu Czto-
mieká wyznánie wyrzucili.

I Znowu nástáia nowi Porphiriúšowie/ Julianowie/
Celsusowie/ y Lucianowie/ nie ták náuka y umietnostíia/
ktorey báleto niedošli/ iáto ztošcia/ bezbožnostíia/ vporém/
nierystydem/ nienawišcia přeciv Pánu Christusowi/ y iego
religiey/ ktorzy postáva philozophiey wiecey/ niželi jáma
Philozophia záwodza ludži. Prawdziwa boviem Philo-
zophia/ tá mowie/ ktora nástronie iest/ zámyka sie/ w Trisime-
giscie/ w Pitágorze/ w Archicie Tarenškim/ w Plátonie/ w
Xenophontesie/ w Aristotelesie/ w Theophrásie/ w Proclu-
sie/ w Plotinusie/ w Philonie/ w Pselusie/ w Jámblichu/ w
Ciceronie/ w Senece/ w Epiktetúšie/ w Plutárchu/ y w in-
šych/ ktorzy tych byli tłumáczmi: Ktorech či namniey nie
vtušili/ ále tylko niewiem iákie w Szkotách Curse przebie-
želi/ ráczey niž sie ná nich zábáwili/ y iáko by pecherze kílka
žiaru máiac/ z swoia Bostá chlubiac sie madrošcia/ ná lu-
džiom koto vřow kótáca. Tá mowie postáva Philozophiy/
y kílka wykretow z niey wšietých/ y šle zrozumianých/ ná-
švietša Troyce/ w imie ktorey sie pokrščili/ blužnić sie nie-
wřtydaia. Pána Christusa/ wieczného Oycá dšiedžicá/ z iez-
go Bostwá/ ktorego ich on včasni pocyti/ žli y nie-
wřdžiezni/ zdšierác sie nieboia/ ktorech/ gdy głupimi y blu-
žnierškimi powiešciámi chwale teg Šakrámentu buržyli/ či
ktorzy teraz mniemáia áby niebá gtowa šiegáli/ z checia šlu-
cháli/ y im sie všmiecháli/ y do Niebá wynošili/ teraz šcier-
pieć nie moga. Podobáty sie w ten čas škory Aristoteleso-
we/ teraz sie przyřza. Pozno bárzo letárřtvo sie gotúie.
Ktorem sie ono Poety iedného šluřnie može zádać.

Vestra est progenies/ vestro de sanguine creti

Wáš to iest rodžav/ z vášey křwie pošty.

I Widži náwet řtyduch w tym dobrodžieřtvoie/ wřytkie
dobrodžieřtva Pána Christusowe/ ktorech on pámiatke zá-
gášic/

w Nasświetszym Sakramencie.

gasić / y zgotą wyniszczyć vsiunie. Wielkie tedy te są tajemnice / wielkie skrytości / ale Cztowiek cielesny nierozumie tego / co duchowi własnie służy. Nie tylko sam jedno Boskiey Eucharystyey Sakrament w tej części / iako się przetożył on i starzy mieli : ale y naczynia same święte / y ołtarze / za rze czy nasświetse były czczone / y tak ważne iakoby Świętych reliquie. Daie się to znać z wystaw Apostolskich / daie się znać z rozlicznych miejsc s. Chrizostoma : daie się znać z Optatusa / ktorego one nadobne słowa są. Coż (mowi) jest tak wielkim światokradztwem (strofuiać Donatisti) iako Bosze Ołtarze na ktorych eście y wy niegdy ofiarowali / tając / głądzić / wymiatać / na ktorych y modły ludzkie / y Pána Chrystusowe cztonki noszone są :

I Jákaby nátoniec miará / y iaki obyczay chwały / y czceni tey tajemnicy miał być / dobrze wczay on wielki miłosnił tego Sakramentu / y obrońcą s. Thomas / ktorego ia dowcip / baczenie / náuke / światobliwość żywota nád wszytkich wzno wicielow / ktorzy są / byli / y beda się rodzić / z ich dowcipow / z baczenia / z náuki / y náwet z światobliwości żywota / báz / zo rad przekładam : Ten bowiem tak mowi.

I Jle możesz tylo się ważyć / bo jest większy / niż wszelka chwala / ani cie sto staie abyś go mogł wychwalić.

I Niech będzie chwala zupełna / niech będzie głośnie / miłte / y przystoynne duchowne pienie. rc.

I Obyczay y sposób czceni y chwaleni Sakramentu tego / wschodnie Kościoły máia swoy własny / máia y zachodnie. Zachodnie iest sie onego / ktory się zgadza z piśmem s. y ktory Pánu Chrystusowi / czasu tego żywota był báz / zo my / ly / y za ktory się sam niegdy báz / zo przeciwko zazdrościwym w piśmie wczonym / y Licemiernikom stawil / to iest on / ktory mu w Niedziale Kwietna dżiateczki Żydowskie / iadacemu w Miasto / y przyszłego zwycięstwa triumph niosacemu / oddawały. Vprzedszala tam tłuszcza / y sta za przychodzącym

pánem :

Hom: 36.
in priorē
Epistolam
Corint:
Optatus
Libro: 6:
Contra
Parmen:

O czci y chwale Pána Chri:

pánem: vprzeďza y iďšie y tu: odďieniaswoie státa po drodze/ ścieley teraz gáležie z drzew/ záchodzac mu droge mioráta/ miecy y teraz: čistáta kwiećie/ čista y teraz. Przyday Dawi-
dowe Cytre/beben/ y pieśni: aby wśelki duch chwalił pána.
Przyday Máriy Mágdáleny mášci y drogíe káďzenie. Po-
chodnie ktemu z mądrymi pánnami/ ktore droge zášty oblu-
bieńcowi y oblubienicy.

¶ Allerzeješ / že to nie przykazano/ ani tego roskazano od
Pána. Wśák to ani dźiateczkom roskazano bylo tedy / gdy
sie to dźiáto/ owśem im wiecy im tego bromiono/ tym wie-
cey oni z wielkostí y z chwátá to czynily. Ale o czci y chwa-
le tego Sákrámentu/ ták iákó sie obiećáto dotád.

¶ Tu ná tym mieyscu dwá stany ludźi/ niźeli wśyťke sprá-
we zámtne/ pierwey státeczenie y pomnie. Napierwśy ten
dźisieyűch religiey Krześćiańskiey spocićielow/ álbo ráczey
wykretníkow/ aby to sobie z pilností wwaźáli/ co broia/
y gďšie sa / y doťád záchodza. A ono naprzód ś. Páwta
z pilností sobie niech rozbieráia. Gárdzac kto zákonem
Moizeszowym/ bez wśeć mtośierďzia zá świádecstwem dwu
ábó trzech umiera: iákóž wiecy bedzieť rozumnie/ že ten so-
bie zásluguie meki/ ktoryby syná Boźego zdeptá/ y krew te-
stámentu skálat/ w ktorey poświeconieť y táśce Duchá S.
uczynily potwarz: Jákóž oni Pána Chrystusa nie depca/
iákóž krew testámentu nie máža: gdy tháki Sákráment
w nieuczćiwostí máia: gdy ták wiele bluźnia: gdy ták wiele
rázow z oltarzow zmiáćaia: gdy teź y psom dawáia: Po-
tym y ono pilniuchno niech sobie wwaźáia/ co od Salomo-
ná iest powieďżiano: ktory oycá frásuia/ á chroni sie mátki/
iest bezecnym y niesćezśliwym. O to ktore sie nátrzaśa z oy-
cá/ y gárdzi krew mátki swoiey/ wyrwa ie krukowie/ á po-
źra ie orletá młode. Ktory zlorzeczy oycu swemu y mácce/
zágáśnie ieg pochodnia/ we śródku ciemności: á či nie tyl-
ko mátkę swá/ á oblubienice Pána Chrystusowe frásuia/ nie
tylko

Hebr: 10.

Pro: 19.
Ibidē 29.

Ibidem 2.

w Naswietſzym Sakramencie.

tylko od niey wcietaia / y z niey ſie naſmiawiaa / y nie gárdza:
 ale teſz co z tym Synoni naleſzy / o wſtydzie iey duchownym
 watpia / nierządnoſć y cudzoſtoſtwo iey żądawiaa. A ieſliż
 ona cudzołożnica / coſz tedy zacſz ci Synowie / bo teſz nie mo-
 ga mowić / aby ſie z niey nie porodzili. Nie chlub ſie / mowi /
 w hánbie oycá twego : boć to nie idzie ku chwale / ale ku ſro-
 moćie : á ieſliby rozum wtrácił / przepuſć mu. Przeto beze-
 cnymi ſa: dla tego krucy duchowni żra ich : przeto żagáſła
 ſwiátłoſć prawdy pochodnicich. Nákoniec y ono ſobie
 niech rozmyſlaia pilnie / ciężka y nieľudſka rzecz w wczciwey
 bialeygtowie bydź / wſtydu y wczciwoſci / tak ſamey iáko y iey
 meſzowi / kłamiwa y ſroga potwarz : y ktorey ſie Bog ſrogi
 ſtrytoſci opátrzyciel bárſiuchno mſcić zwykł. Wkazała ſie
 w tym Żuzánná wczciwa Białogtowa / ktorey one ſa pełne
 ſmektu y gorzkoſci ſłowá : Wieczny Boże / ktory ſam rzeczy
 ſtryte widziſz. Ktory wieſz o wſytkim pierwey niſz ſie ſtanie /
 ty wieſz żec ſáſtywe ſwiádecctwo wyſtawili przećiw mnie : á
 oto ia vmieram / gdym z tych rzeczy nie nieuczynia / co ci
 źle zmyſlili przećiw mnie. Wyſłucha to Pan / y záchowána
 ieſt krew niewinna onego dnia. Jeſliż krzywody Żuzánný tak
 dálecc we ztych onych Stárcach zemſciť ſie on / ktory roze-
 znawa ſpráwiedliwoſć : iáko ſie wiecey potwarzý obľubie-
 nice Syná ſwego / á Mátki niegdy tych / Koſciotá ſwego nie
 zemſciť : Ktorey Boſkiey pomſty / inſz w nich / nie tak ſład á-
 bo znáti táiemne / iáko rzecz ſame wiđzimy. Bo iáko niewſty-
 dliwi / y złoſliwi oni Stárcy / nigdziey ſie z ſoba zgodzić / ni-
 gdziey zezwolić w potwarzý niewinney bialeygtowy nie mo-
 gli : tak ci nigdy / ani miedzy ſoba / ani z ſwoym mniemánim
 zgodzić ſie nie mogą.

I Drugi Stan ludſi ieſt : náſzy máto obyczáyni Cáo-
 licy / ktory w tym ſtárádniey grzeſa : iſz gdy peronie wierza
 y o tym nie watpia / w tym Sakramencie prawdziwego Bo-
 gá y Człowieká bydź : przedſie przychodza przed obecnoſć

Eccle: 3.

Daniel: 3.

S

Bogá

O cżci y chwale Pána Chri:

Hom: 4.
contra A-
nomazos.

Boga swego/ ná vmysle/ y ná Dufy zmázani / ná čiele splu-
gawieni/ z postáwa wzroku y vst puánych/ iezyká rozpustne-
go/ nie wysumawšy sie/ chodem wšetecznym y hárwym/ w
odzieniu blaženštim y niewštydliwym/ toáczac boty/ z ordá-
mi/ z kámy z mieczmi/ iáko niegdy o Żydziech dla imánia te-
go Pána Jezusa Christusa przychodzących czytamy/ pšov-
iáštrabow/ náwet kuglarzow/ y blaznow okoto siebie došć
máiac/ y potym nie pozdrowiwošy gospodarzá/ grzbieťy bo-
támi obráćacia sie do otkarzá/ y rozmaitemi gadkami y rospu-
stnošćiami zábawiaia sie. Jesliž tego w pošpolštwie čierpieć
nie trzebá/ iáko wiecey w kóšcielnych y iego sakrámentu slu-
gách mowia káptanách/ čierpieć nie trzebá. Ktorzy iáko to
dobrze czynia/ niech poslučáia s. Chrišostoma. Ale iákom sie
ná ten čas gniewat/ ktorzy modlitwy tátowey omieštwáli
á báwili sie ná tē čas gđsie indziej: tak teraz ná tych/ ktorzy
tu stoia/ rozumiem iž sie trzebá gniewáć: nie iž tu z námi sa/
ale iž gdy ná onym mieyscu sa/ ná ktorým powinni/ nie le-
piey sie spárowia/ iáko ci ktorzy sie tam gđsieš tutáia. Roz-
mariaia midzy soba/ y álbo žártuia/ álbo o správách mo-
wia/ čášu onego strášliwego. A troche niżej: Nie iest ono
Diałonowe nápomínánie/ dobre y vstáwiczne/ nádaremmo
y bez przyczyny wtožone y poštánowione/ ale abyšmy náše
czołgáice po žiemu myšli wynošili/ ič. Myšl przed tím bli-
ško stoíš/ z tím wzywaš Pána Boga/ to iest z Cherubiny/
z Seráphiny/ ze wšyškimi Liebieškami zastepy: Przypátrž
sie co žátowaržyšie maš: došć to tobie niech bedžie do trze-
zmošć/ gdy przypomínáš sobie/ že ty z čiaťa žtožony/ y z mie-
ša spórony/ iestšs przypuščzon/ z duchy niewidomymi slawić
wšyškich pána. To s. Chrišostom.

Ždawná daleko ináčzej/ niželi teraz wiđšim/ te sprá-
wowáne byt čátemnice: bo ani niewiemi/ ani co sie dopiero
vcyli wiary/ ani iákim smertelnym grzechem škáani/ przed
1+ obecnošć bywali przypuščžani: á gdy do luđi miáty bęđ

w Naswietſzym Sákrámenćie.

wynoszone/ tych ktorzy z takich pocztu byli/ przez wype-
dzali/ á one słowa od Diakona wielkim glossem byty mówio-
ne. Sancta Sanctis: to iest/ Swiete Swietym. O samey
zás swietey tájemnicy skrytościach/ żaden iedno swiety Bi-
skup/ y Káptan áni mówić/ áni nauczać nie wáżył sie: A gdy
sie to tak dziáło/ swietobliwie y uczciwie/ tedy y dary rozli-
czne/ vzdawiania mówie/ iezyków/ proroctw/ y inych wiele
ludzie oni stamtad odnosili/ y pociechami nowymi każdy
dzien byli obdarzani. Teraz takimi idziemy z kościolá/ iáki-
mi wchodzimy/ á Boże day/ áby niegorſzymi.

I Myślicieſz teraz/ żeście przed oczymá iego stáneli/
przed ktorego trybunatem niegdy stániecie/ ze wszystkich słow
y uczynków wáſzych/ y z tej czci y chwały/ ábyście liczbe od-
dali/ y od ktorego ábo wieczne zbawienie za dobre sprawy/
ábo potępienie za złe odnieść macie. Posypuycie popiołem
głowy wáſze y chwalcie podnożeń iego/ bo swiety iest.

I A ty też Wielki Krolu/ Weźmi te pochodnia/ swiá-
dka czystey y niezgwałconey wiary twej/ z ta twoia tobie
wrodzona skromnością y pokorą/ ktora cie wiecey/ niżeli te
same perły/ ábo tá purpura/ y tá wielkość okoto ciebie stoja-
cych zdobi/ Pánu Chrystusowi twemu/ ktory cie pomázał y
uczestnikiem Krolestwa y páństwa swego uczynił/ Zaydź ná
drogę: Idź slugo za pánem/ poddany za Krolew/ stworze-
nie za Stworzycielem twoim. Bedzie sie śmiać wierze/ syn
Belial/ to iest syn bez iármá: Śmiać sie y Michol z Da-
wida przed Arká skaczącego/ ále dobrze Dawid onym śmie-
chem wzgardził/ mówiac.

I Żyć Pan/ iż gráć bede przed Pánem/ ktory mnie obrat-
ráczey/ á niż oycá twego/ á niżeli wszystek dom iego/ y roſka-
zał mi/ ábym był wodzem nád wszystkim ludem Pánſkim
w Izráelu/ y bede gráć/ y stáne sie małudzkim/ wiecey á ni-
żlim iest/ y bede vnioſon w oczách moich/ y z služebnicami/ o
ktoryches mówiá.

Iere: 25.
Psal: 98.

2 Reg: 6.

O czci y chwale Pána Chri:

G Toż y ty rozumiey/ im bowiem mnieyszym y potorsz-
nieyszym w oczách twoich bedziesz/ tym wiekszym y zacnieys-
zym v Bogá y v ludzi w sýstich stánieš sie.

G A ty dobry pászterzu/ prawdziwy Chlebie Pánie **J**
zusie/ zmituy sie nád námi/ ty nas żyw/ nas broń: ty nam
day/ żebyšiny dobrá ogládali w ziemi żywiacych.

AN EN.

Gloria tibi Domine.

Chwalá tobie Pánie.

Erratá/ álbo omelki
tát popráwiš.

Gdzie iest Archidiakon: czytay Archidiakon.

Na tey karcie gdzie iest B. miasto/ to sami odnawiaia/
czytay/ te sami odnawiaia.

Na karcie Cij. miasto tych slow: abyśmy ie nie mieli bez
wśelákicy watpliwosci pozynac y brac iako ciato y krew
iego: czytay abyśmy tego bez wśelákicy watpliwosci po-
zynali/ y toż brali/ iako ciato y krew iego.

Na kár: Cij. miasto iedney rzeczy miara: czytay iednego
Kazania czas.

Na teyże po drugiey stronie/ miasto tych slow/ y przed nie
wpadaś: czytay/ y gdy sie ku mey staniaś.

Na kár: D. gdzie iest chcieli/ czytay napierali.

Na kár: Eij. po drugiey stronie Pánu Chrystusowey/
czytay Pánu Chrystusowi.

Inse sam przez sie/ iesli sie znayda/ łatwo popráwiš.

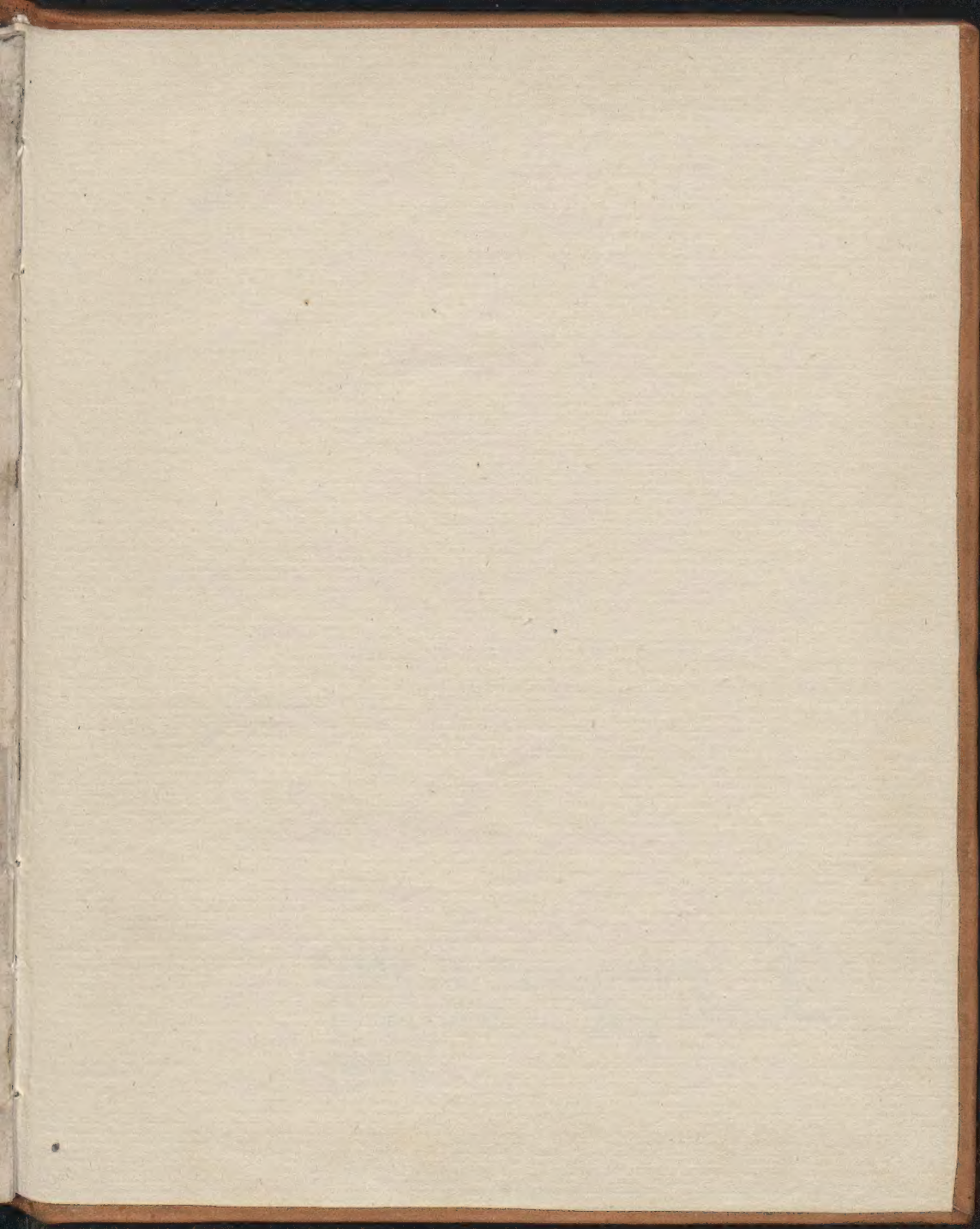
Joan: Ros: Chęcineń:
pio Lectori.

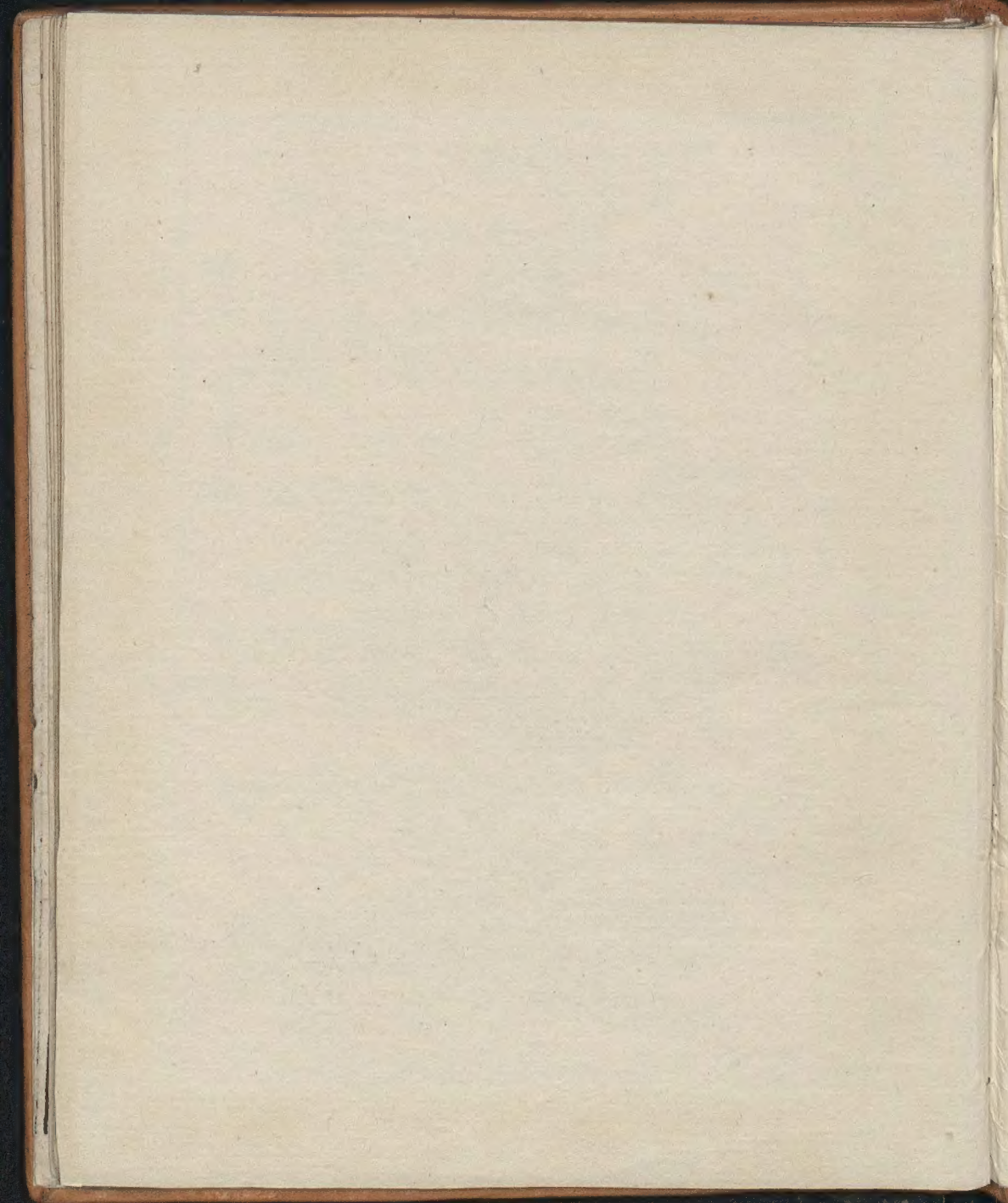
Quod multi dubitant/ hinc discas/ sitne colendus?
Sub specie panis/ filius ipse Dei.

Oddział Konserwacji Zbiorów
Biblioteki Jagiellońskiej
1993 r.

